

**DANSKERNES HOLDNING
TIL KRIMINALITET, STRAF,
POLITI OG DOMSTOLE M.V.
En sammenligning med andre europæere**

Britta Kyvsgaard & Anne-Julie Boesen Pedersen

Justitsministeriets Forskningskontor

December 2012

SAMMENFATNING

Denne rapport er baseret på en bearbejdning af data fra en spørgeskemaundersøgelse, der er gennemført i 25 europæiske lande i 2010, *European Social Survey* (ESS). Undersøgelsen omfatter 48.488 personer, hvoraf 1.576 er danskere. ESS er gennemført hvert andet år siden 2002.

Undersøgelsen fra 2010 viser, at danskerne i sammenligning med befolkningerne i de øvrige europæiske lande:

- hører til blandt de mest moralsk fordømmende i vurderingen af forsikringsnyd og hæleri
- ligger på et ret gennemsnitligt niveau med hensyn til selv at have begået disse lovovertrædelser
- ligner gennemsnittet med hensyn til fordømmelse af trafikforseelser som hastighedsovertrædelser
- ligger i top med hensyn til selv at have begået trafikforseelser
- er de mindst pønalit indstillede
- relativt ofte er udsat for indbrudstyveri eller overfald
- bekymrer sig lidt mindre end gennemsnittet for at blive udsat for indbrud og – især – et voldeligt overfald
- ligger sammen med Norge i top med hensyn til tryghed ved at færdes alene i mørke i lokalområdet
- ligger i top eller næsten i top med hensyn til vurdering af politiets arbejde generelt, deres evne til at forebygge kriminalitet og til at gøre rede for deres handlinger og afgørelser
- ligger gennemsnitligt med hensyn til vurdering af politiets evne til at opklare forbrydelser
- ligger i top med hensyn til vurdering af domstolenes arbejde og af deres evne til at træffe korrekte afgørelser
- ligger næsten i top med hensyn til tillid til politiet
- ligger i top med hensyn til tillid til domstolene
- ligger i top med hensyn til at mene, at de har forpligtelse til at hjælpe politiet
- ligger i top med hensyn til at acceptere domstolenes afgørelser
- ligger i top eller næsten i top med hensyn til vurdering af, at politiet ikke skelner mellem rig og fattig, og at politiet behandler folk med respekt
- ligger gennemsnitligt med hensyn til vurdering af, at politiet ikke skelner mellem personer fra forskellige etniske grupper
- ligger i top med hensyn til vurdering af, at domstolene ikke skelner mellem rig og fattig, og at domstolene behandler folk med respekt
- ligger næsten i top med hensyn til vurdering af, at domstolene ikke skelner mellem personer fra forskellige etniske grupper
- ligger helt i bund med hensyn til at antage, at politi eller domstole modtager bestikkelse
- ligger i top med hensyn til tillid til andre mennesker
- ligger i top med hensyn til oplevelsen af at være lykkelig.

INDHOLD

1. UNDERSØGELSENS MATERIALE	4
2. HOLDNING TIL KRIMINALITET	5
3. HOLDNING TIL STRAF	10
4. UDSATHED OG BEKYMRING FOR KRIMINALITET	12
5. TRYGHED.....	15
6. VURDERING AF POLITIETS OG DOMSTOLENES ARBEJDE.....	18
7. TILLID TIL POLITI OG RETSSYSTEM.....	20
8. PLIGTFØLELSE OG AUTORITETSTRO.....	23
9. LEGITIMITET.....	25
10. OM GENEREL TILLID OG OM LYKKE	32

1. UNDERSØGELSENS MATERIALE

I 2001 etableredes European Social Survey (ESS), der på baggrund af midler fra Europakommissionen, fra European Science Foundation og fra en række nationale forskningsråd gennemfører ensartede spørgeskemaundersøgelser i europæiske lande med henblik på at kortlægge ændringer i det sociale, politiske og moralske klima i Europa.

Den første komparative undersøgelse blev gennemført blandt repræsentative udsnit af befolkningerne i europæiske lande i 2002 og er siden foretaget hvert andet år. Undersøgelsen anses for at være meget solid og af høj standard, og muligheden for at sammenligne de deltagende lande er derfor god. Alle respondenter stilles naturligvis ensartede spørgsmål, men kulturelle forskelle, forskellige betydninger af de sproglige begreber m.v. kan dog indebære, at forståelsen af de enkelte spørgsmål kan variere.

Mere end 30 lande har deltaget i de i alt fem spørgerunder, der er gennemført på nuværende tidspunkt, men dog ikke i alle tilfælde i samtlige runder.

I undersøgelsen fra 2010, som er den seneste, deltog 48.488 personer fordelt på 25 europæiske lande, herunder 1.576 danskere. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) står for at udføre undersøgelsen i Danmark blandt et repræsentativt udsnit af befolkningen i aldersgruppen 15 år og ældre. I alt 2.845 danskere var blevet udtrukket til at deltage i undersøgelsen, hvilket betyder, at svarprocenten er på 55,4 pct. Hovedparten af bortfaldet beror på, at personer har nægtet at deltage i undersøgelsen, mens en mindre andel angår nogen, som ikke var i stand til at gennemføre interviewet på grund af sygdom, handicap eller sprogbarrierer, eller fordi det ikke var muligt at komme i kontakt med vedkommende. Der gennemføres en vægtning af datamaterialet, således at den skævhed, bortfaldet måtte have indebåret, vejes op. I de følgende analyser er vægterne i alle tilfælde anvendt.

Der indgår faste grundmoduler af spørgsmål i undersøgelsen samt nogle skiftende temaer. Blandt de faste spørgsmål hører blandt andet spørgsmål om tryghed og tillid til henholdsvis politi, retsvæsen og andre mennesker samt spørgsmål om sociale forhold, såsom arbejde og familieliv. Undersøgelsen fra 2010 indeholder desuden 45 ekstra spørgsmål om kriminalitet, politi og domstole.

I denne rapport skal der fokuseres på Danmarks placering i forhold til de andre lande med hensyn til spørgsmålene om kriminalitet, politi og domstole fra den seneste undersøgelse. I det omfang, det er muligt, belyses desuden udviklingen i de danske besvarelser sammenlignet med de øvrige nordiske lande i perioden 2002 til 2010.

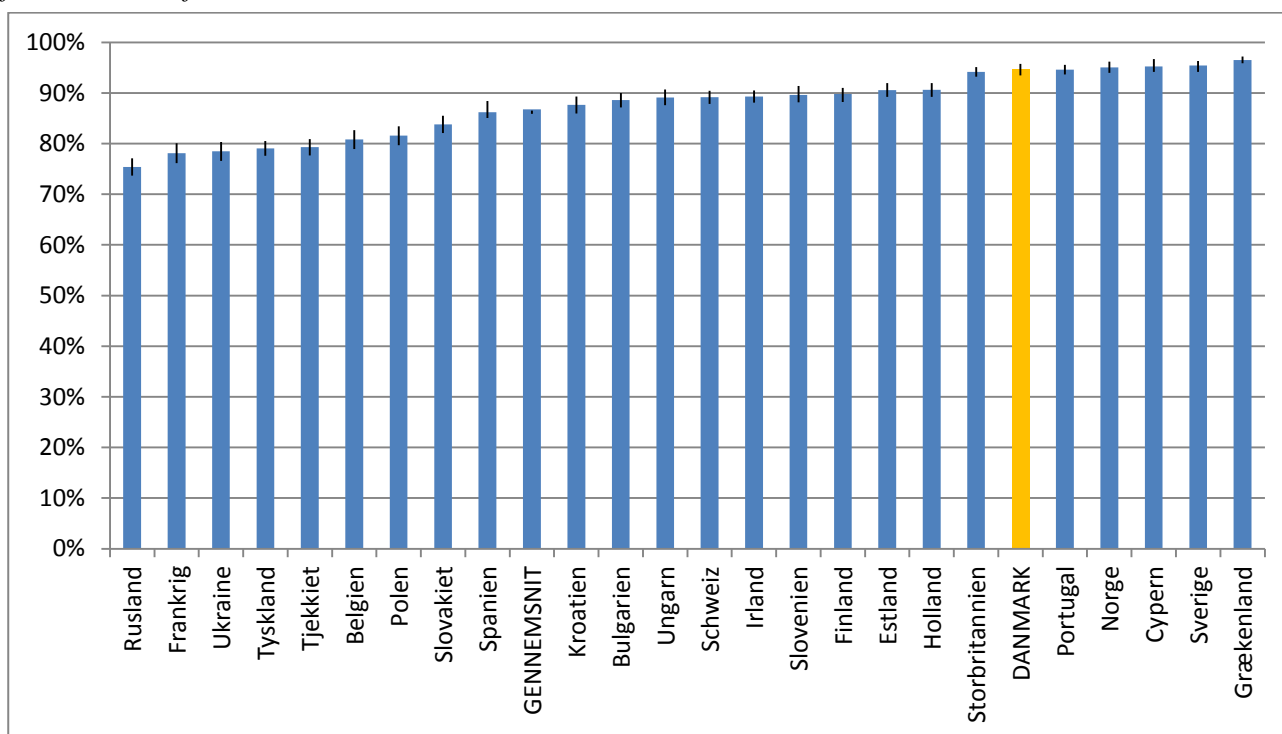
Det bemærkes, at den lille mørke streg, der er angivet øverst på søjlerne i mange af de figurer, der vises i det følgende, tilkendegiver, hvor stor den statistiske usikkerhed er – sikkerhedsintervallet – og dermed også en indikation for, i hvilket omfang resultaterne fra de forskellige lande adskiller sig statistisk signifikant fra hinanden. De tal, der nævnes i teksten, angår den faktisk målte værdi.

2. HOLDNING TIL KRIMINALITET

I ESS-undersøgelsen fra 2010 indgår spørgsmål om moralsk fordømmelse eller afstandstagen i relation til tre forskellige former for lovovertrædelser. De mulige svarkategorier er 'slet ikke forkert', 'lidt forkert', 'forkert' og 'meget forkert'. Spørgsmålene er formuleret generelt og angår ikke specifikke situationer, hvori lovovertrædelserne udfolder sig, og hvor andre forhold kan spille en rolle for vurderingen. Sidstnævnte form for udspørgen giver typisk en mindre fordømmende vurdering.¹

Danmarks placering i forhold til de øvrige europæiske lande ved disse spørgsmål varierer efter, hvilken type lovovertrædelse spørgsmålet angår.

Figur 2.1. Procentandel i de forskellige lande, der anser forsikringssvig for at være enten 'meget forkert' eller 'forkert', ESS 2010.²

Med hensyn til et spørgsmål om forsikringssvig tager langt de fleste danskere afstand herfra, idet 95 pct. svarer, at de anser forsikringssvig for at være enten 'meget forkert' (70 pct.) eller 'forkert' (25 pct.). En tidligere undersøgelse har vist, at andelen af danskere, der tager afstand fra forsikringssvig, har været stigende over tid.³

I et europæisk perspektiv har Danmark – sammen med bl.a. Sverige og Norge – den andenstørste andel, der betragter denne form for kriminalitet som værende forkert, jf. figur 2.1. Der er således ikke statistisk sikre forskelle mellem de lande, der indtager anden- til sjettepladsen med hensyn til andelen, der synes forsikringssvig er forkert. Rusland adskiller sig markant fra de andre deltagende lande ved at have en noget mindre andel, der betragter forsikringssvig som værende forkert.

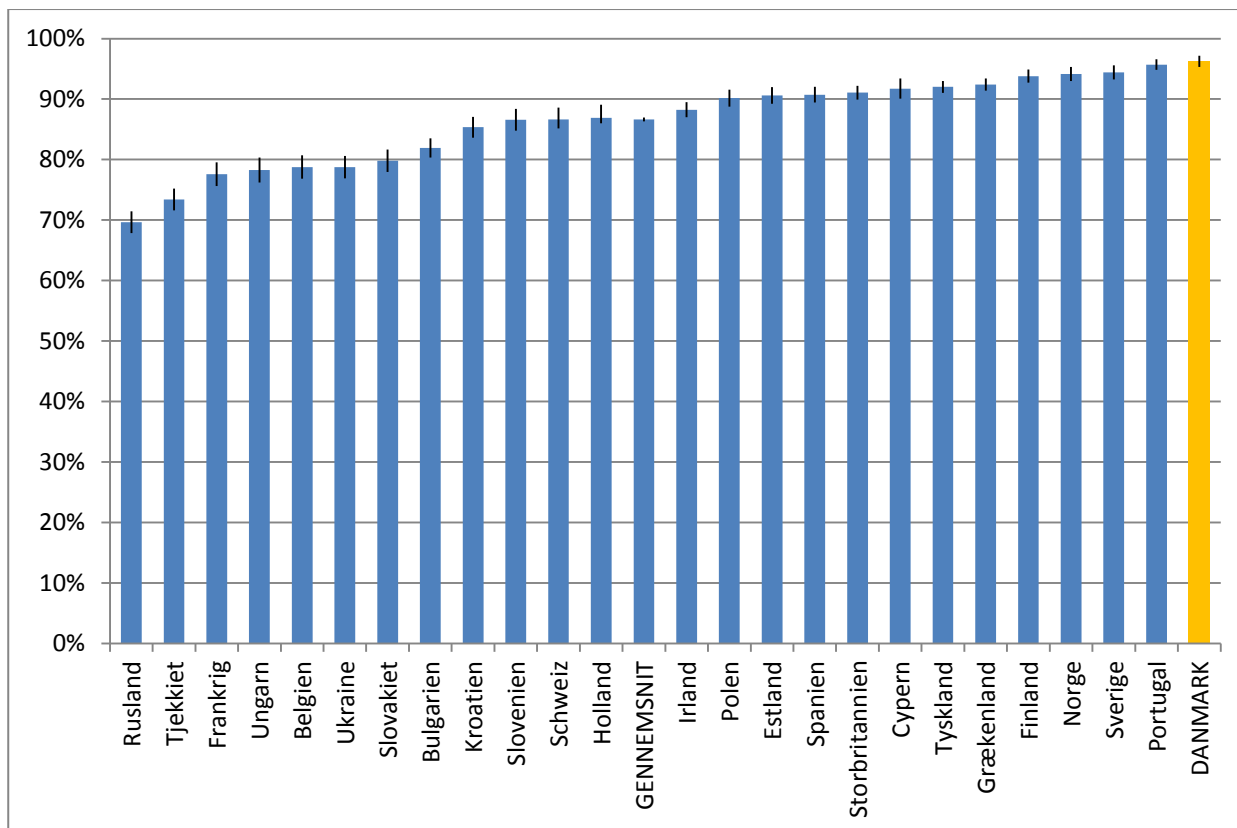
¹ Se J. G. Andersen (1998): *Borgerne og lovene*. Aarhus Universitetsforlag.

² Spørgsmålet lyder: *Hvor forkert synes du, det er at kræve for høj erstatning af forsikringen eller erstatning på falsk grundlag?*

³ Målt i henholdsvis 1982 og 1997, se J. G. Andersen, 1998, op.cit.

Der er også spurgt til, hvor forkert det betragtes at købe varer, der kan være hælervarer.⁴

Figur 2.2. Procentandel i de forskellige lande, der anser hæleri for at være enten 'meget forkert' eller 'forkert', ESS 2010.

Mens en tidligere undersøgelse om dette emne har vist, at andelen af danskerne, der synes, at hæleri er aldeles uacceptabelt, mindskede i perioden 1982-1997, viser en undersøgelse fra 2011, at der fra 2000 til 2010 er tegn på en faldende social accept af hæleri.⁵ Figur 2 tyder også i høj grad på en ringe accept af hæleri. Danmark udmærker sig således ved at have den største andel af befolkningen, der betragter hæleri som værende forkert, nemlig hele 96 pct. Forskellen mellem Danmark og de efterfølgende tre lande er dog ikke statistisk signifikant. Det er den derimod, hvis der alene fokuseres på den andel, der svarer 'meget forkert' til dette spørgsmål. Det er der 75 pct. af de danske respondenter, der gør, mod 71 pct. af de svenske, som er på andenpladsen.

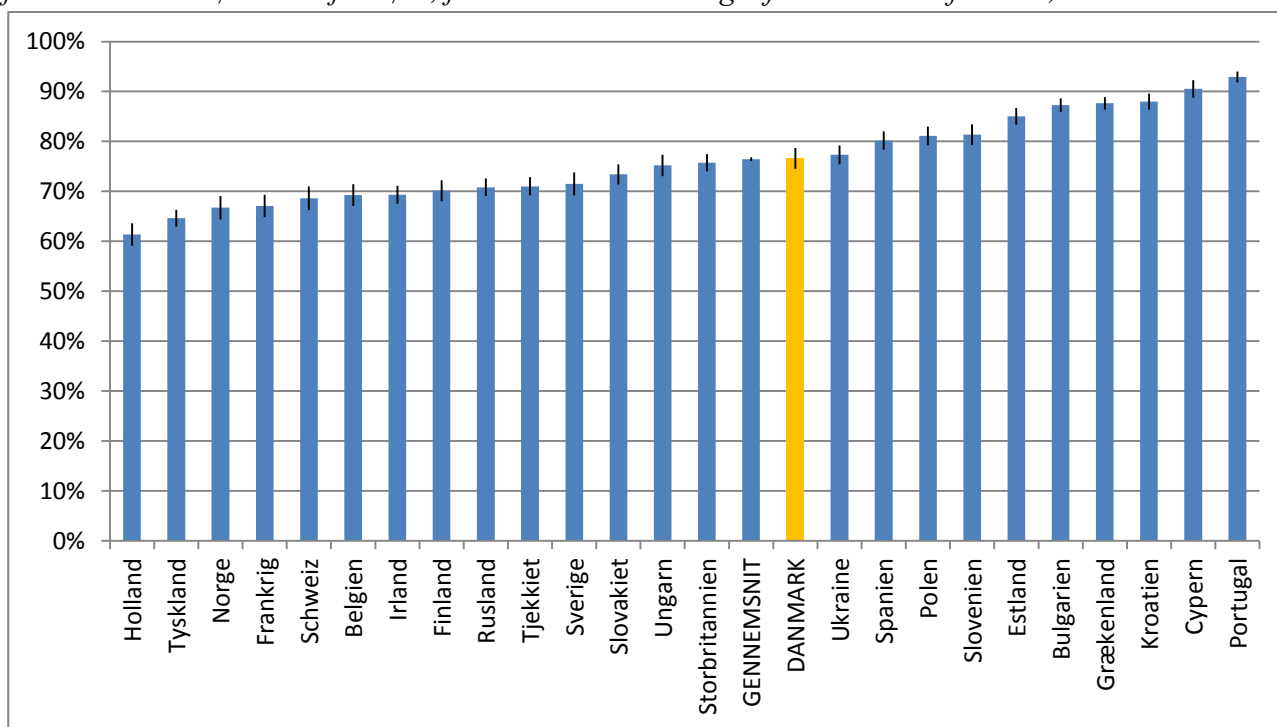
I øvrigt bemærkes, at resultaterne fra de nordiske lande er ret ensartede, mens Rusland også ved spørgsmålet om hæleri viser sig at være landet med den mindste andel, som anser det for at være forkert (70 pct.).

For så vidt angår færdselslovsovertrædelser, ser billedet noget anderledes ud.

⁴ Spørgsmålet lyder: *Hvor forkert synes du, det er at købe noget, du tror kunne være stjålet?*

⁵ J. G. Andersen, 1998, op.cit. Justitsministeriets Forskningskontor (2011): *Hæleri*. Tilgængelig på hjemmesiden www.justitsministeriet.dk

Figur 2.3. Procentandel i de forskellige, der anser det at begå en trafikforseelse, som f.eks. at køre for stærkt eller køre over for rødt, for at være enten 'meget forkert' eller 'forkert', ESS 2010.

For Danmarks vedkommende er det cirka tre ud af fire, der anser det at begå færdselslovsovertrædelser, såsom at køre for stærkt eller køre over for rødt, for at være forkert. Det svarer nogenlunde til gennemsnittet for de 25 lande. Sammenlignet med forsikringssvig og hæleri er det altså langt færre af danskerne, som anser denne form for lovbrud for at være 'forkert' (48 pct.) eller 'meget forkert' (28 pct.). Tilsvarende er set i en tidligere undersøgelse, idet den også viser, at særligt det at overskride fartgrænserne ret sjældent anses for at være forkert.⁶

Det fremgår dog også af figuren, at Danmark er det nordiske land, hvor flest tager afstand fra trafikforseelser, og at det i øvrigt primært er befolkningerne i syd- og østeuropæiske lande, der anser denne form for lovovertrædelse som forkert, mens befolkningerne i central- og nordeuropæiske lande sjældnere gør det.

Danskernes moralske vurdering af, hvor forkert forskellige lovovertrædelser anses for at være, varierer således, hvilket andetsteds er blevet karakteriseret som en 'refleksiv holdning til lovene'.⁷ Der er med andre ord ikke tale om, at lovgivningen uden videre accepteres fuldt ud, men det er i høj grad en personlig vurdering, om den anses for rimeligt eller ej, hvilket både afhænger af arten af kriminalitet, og af hvem der spørges.

Blandt de danske respondenter er der forskel på mænd og kvinders vurderinger af de nævnte lovovertrædelser, idet kvinder i højere grad end mænd synes, det er forkert eller meget forkert at købe hælervarer og at overtræde færdselsloven, mens der ikke er kønsforskelle i holdningen til forsik-

⁶ J. G. Andersen, (1998), op.cit.

⁷ J. G. Andersen, (1998), op.cit.

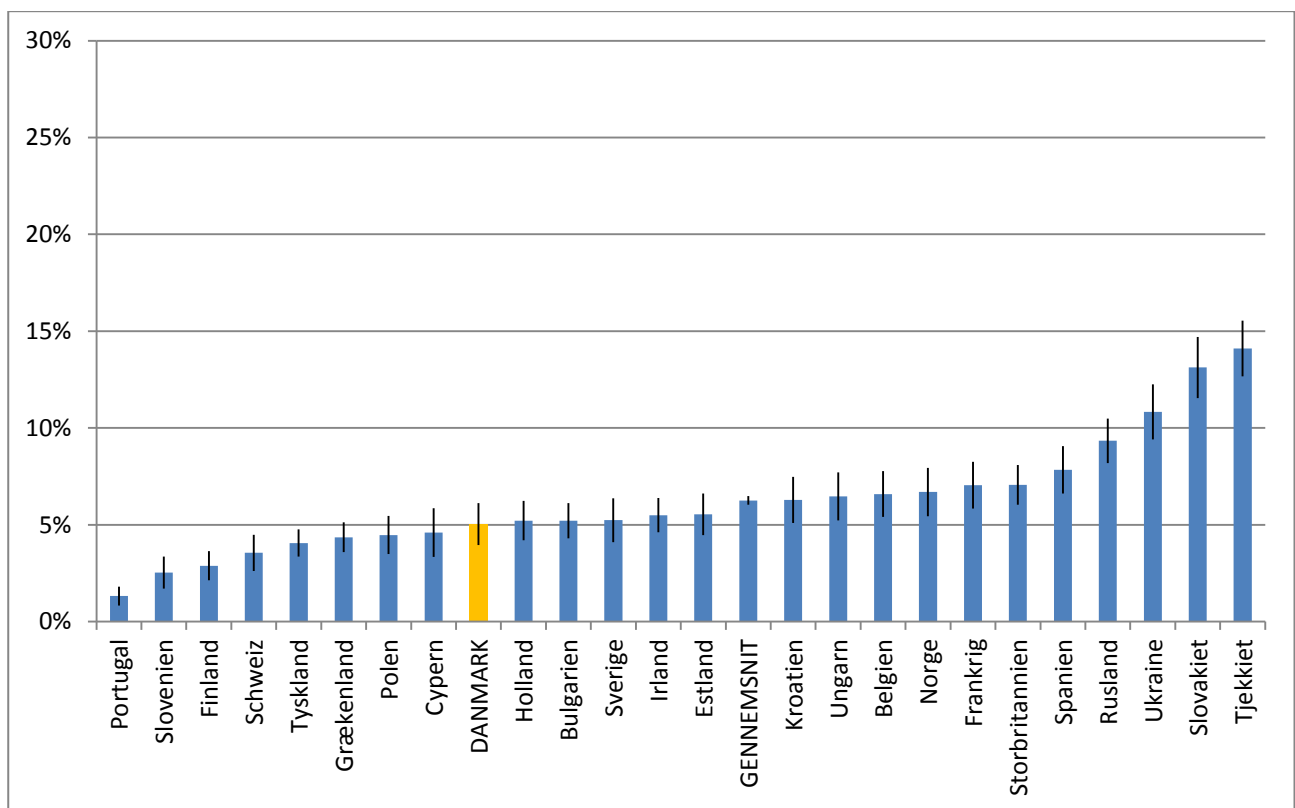
ringssvig. Samtidig er der blandt de danske respondenter en tendens til, at de ældre i højere grad end de yngre synes, at lovovertrædelserne er meget forkerte.

I undersøgelsen er der også spurgt om, hvorvidt personen selv har begået de omtalte lovovertrædelser inden for de seneste fem år.

Der er generelt ganske få, der har begået forsikringssvig, idet gennemsnittet for alle landene er på 2 pct. I Danmark er andelen på 3 pct., mens de øvrige nordiske lande ligger på 2 pct. Landet med den største andel er Slovakiet med 6 pct.

Med hensyn til hæleri er andelen, der har begået det, lidt større, nemlig på 6 pct., jf. figur 2.4.

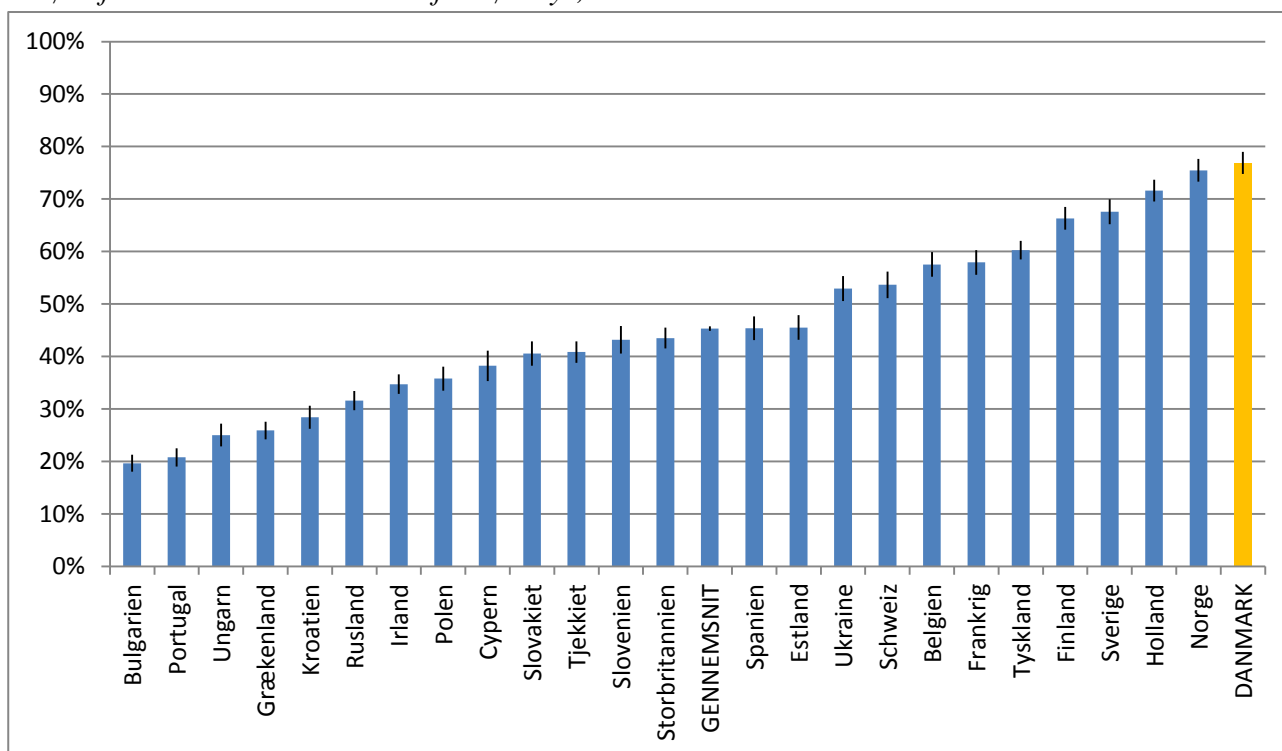
Figur 2.4. Procentandel i de forskellige lande, der inden for de seneste fem år har købt hælervarer, ESS 2010.

Af de danske respondenter er det 5 pct., der har købt hælervarer, hvilket svarer til niveauet i Sverige, men er højere end det finske og lavere end det norske.

Med hensyn til at have gjort sig skyldig i trafikforseelser de seneste fem år er de fire nordiske lande at finde blandt de fem lande med den største andel, der har gjort sig skyldig heri, jf. figur 2.5. I Danmark er andelen på 77 pct., i Norge på 75 pct., i Sverige på 68 pct. og i Finland 66 pct. Holland har den tredjestørste andel med 72 pct. Der er ikke signifikant forskel mellem Norge og Danmark, som begge har en signifikant højere andel trafiksyndere end Holland. Andelen i Bulgarien er på blot 20 pct. Der er altså meget store forskelle mellem landene, hvilket nok til en vis grad skal forklares med forskelle i adgang til bil og i omfanget af bilkørsel.

Figur 2.5. Procentandel i de forskellige, der inden for de seneste 5 år har lavet trafikforseelser som at køre for stærkt eller kære over for rødt lys, ESS 2010.

Ved sammenligning mellem de forskellige figurer ses der ikke umiddelbart en tydelig sammenhæng mellem, hvor forkert befolkningerne i de forskellige lande synes, lovovertrædelserne er, og i hvilket omfang de selv har begået dem. Nærmere analyser viser dog en vis, men ikke særlig stærk sammenhæng herimellem.

På det individuelle plan er sammenhængen klarere. Mens 70 pct., af de danskere, der finder forsikringssvig meget forkert, ikke har begået denne lovovertrædelse, er det 50 pct. af dem, der har begået det. Det tilsvarende tal for hæleri er endnu mere markant, nemlig henholdsvis 77 og 38 pct., mens de for trafikforseelser er på 52 pct. for dem, der ikke har overtrådt færdselsreglerne, 29 pct. for dem, der har gjort det 1-4 gange og 17 pct. for dem, der har gjort det mere end fire gange.

Samme klare forbindelse er der ikke mellem, om man har begået lovovertrædelsen og opfattelsen af risikoen for opdagelse og straf, som der også er spurgt om i undersøgelsen. For hæleri og trafikforseelser er der således ikke en sammenhæng mellem, hvor stor risikoen for opdagelse og straf vurderes til at være, og hvorvidt personen har begået lovovertrædelsen. En sådan relation ses dog for forsikringssvig, hvor 4 pct. af de danskere, der erkender at have begået forsikringssvig, mener, at opdagelse og straf er meget sandsynlig, mod 13 pct. af dem, der ikke har begået forsikringssvig.

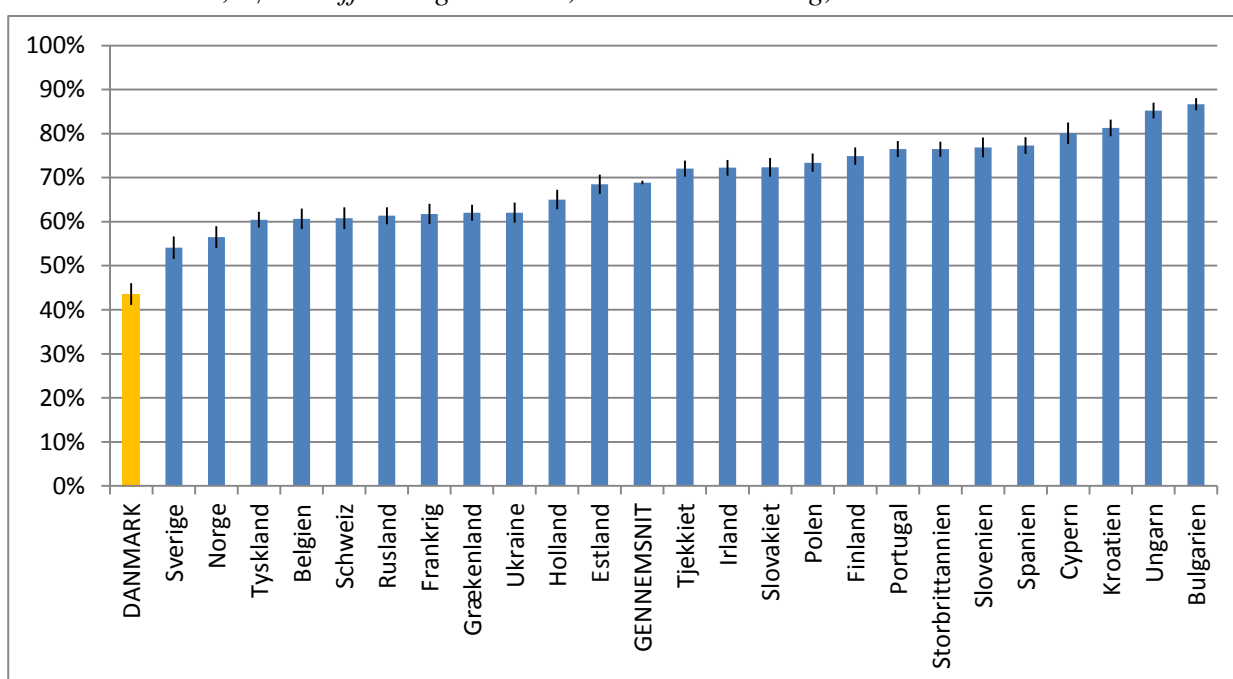
Hvis den formodede straftrussel skulle antages have en præventiv effekt, gør det sig i hvert fald ikke gældende på alle områder. Den moralske fordømmelse af forbrydelsen ser ud til at have en større præventiv betydning eller i hvert fald i højere grad at være relateret til adfærden.

3. HOLDNING TIL STRAF

Nogle spørgsmål i undersøgelsen angår holdningen til straf. Et spørgsmål lyder: 'Folk, der overtræder loven, bør straffes langt hårdere, end de bliver i dag', hvortil man kan svare, om man er 'meget enig', 'enig', 'hverken enig eller uenig', 'uenig' eller 'meget uenig'.

Figur 3.1 viser, at der blandt danskerne er den klart mindste andel, der er 'enig' eller 'meget enig' i ønsket om strengere straffe. Mens det er 45 pct. af danskerne, der er af den opfattelse, er det 55 pct. af svenskerne og 58 pct. af nordmændene, som er på henholdsvis anden- og tredjepladsen.⁸ Befolkningen i Finland har en betydelig strengere vurdering, idet 76 pct. mener, at der straffes for mildt. De mest pønalt indstillede befolkninger er fra Øst- og Sydeuropa.

Figur 3.1. Procentandele i de forskellige lande, der er enten 'meget enige' eller 'enige i', at de, der overtræder loven, bør straffes langt hårdere, end de bliver i dag, ESS 2010.

Dette resultat kunne tyde på, at danskerne de senere år er blevet mindre pønalt indstillede. En undersøgelse fra 2006 viser således, at 62 pct. var enige i, at straffene var for milde, mens kun 2 pct. fandt dem for strenge.⁹ I en undersøgelse fra omkring 1990 er andelen, der finder straffene for milde, på 70 pct.¹⁰ Sammenligningen er dog vanskeliggjort af, at spørgsmålene i de forskellige undersøgelser ikke er formuleret på præcis samme måde, og at der i ESS-undersøgelsen tales om 'langt hårdere' frem for alene 'hårdere' straffe.

Der er også i undersøgelsen stillet et spørgsmål vedrørende straffniveauet i en helt konkret sag, idet respondenterne er bedt om at tage stilling til, hvilken straf der skal anvendes i en sag om en mand

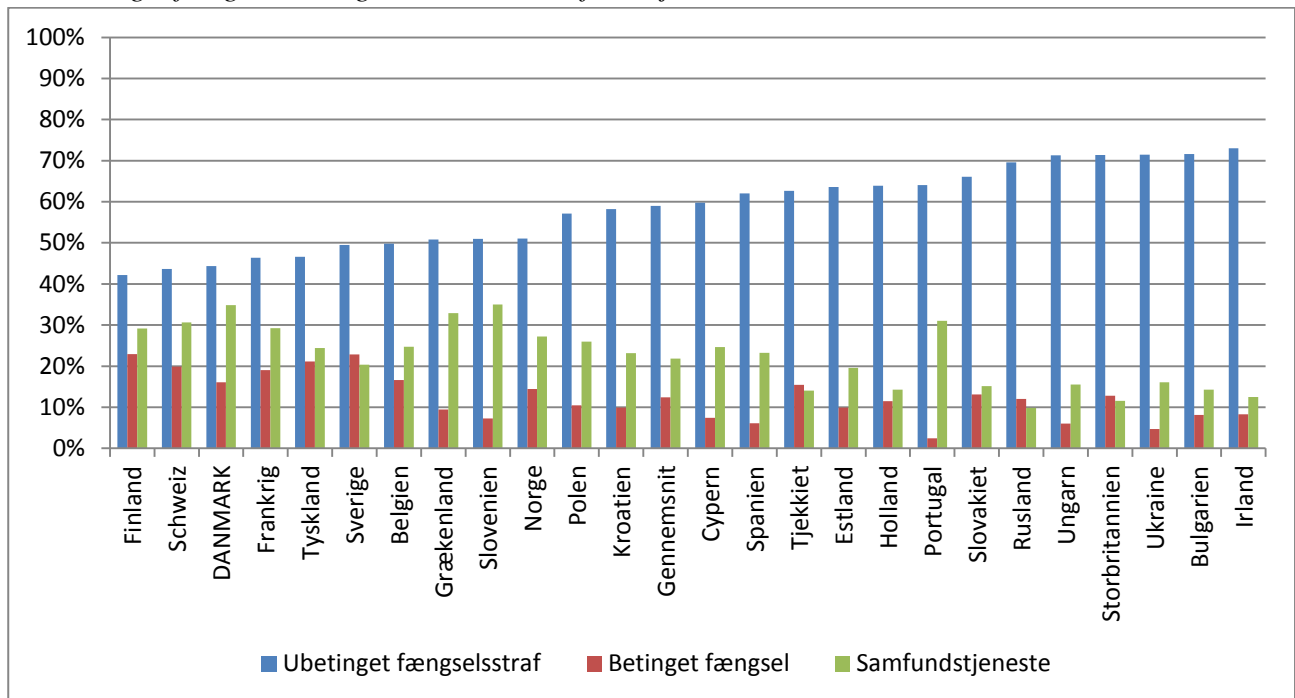
⁸ Samlet er det 29 pct. af danskerne, som er uenige i, at der skal straffes langt hårdere, mens de resterende 26 pct. hverken er enige eller uenige i påstanden.

⁹ F. Balvig (2006): *Danskeres syn på straf*. København, Advokatsamfundet.

¹⁰ U. V. Bondeson (2005): *Perception of Crime Justice Policy in Scandinavia*. I U. V. Bondeson (red.): *Crime and Justice in Scandinavia*. København, Thomson/GadJura.

på 25 år, som for anden gang findes skyldig i indbrud. Figur 3.2 viser, hvor hyppigst respondenterne svarer enten ubetinget fængselsstraf, betinget fængselsstraf eller samfundstjeneste.¹¹

Figur 3.2. Procentandele i de forskellige lande, der mener, at en indbrudstyv skal straffes med enten ubetinget fængsel, betinget dom eller samfundstjeneste, ESS 2010.

Af figuren fremgår det, at Danmark sammen med Slovenien har den største andel (35 pct.), der mener, at indbrudstyven bør idømmes samfundstjeneste, mens Danmark har den tredjemindste andel (44 pct.), der ønsker ubetinget fængselsstraf i en sådan sag. Sidstnævnte andel er dog ikke signifikant forskellig fra andelen i Finland, Schweiz, Frankrig og Tyskland.

De, der har svaret, at gerningsmanden bør idømmes en fængselsstraf, er yderligere blevet spurgt, hvor længe indbrudstyven skal sidde i fængsel, og de er blevet præsenteret for følgende muligheder: '1-3 måneder', '4-6 måneder', '7-11 måneder', 'Ca. 1 år', 'Ca. 2 år', 'Ca. 4 år', 'Ca. 5 år', '6-10 år' og 'Mere end 10 år'.

Tabel 3.1. Medianen (den midterste værdi i et sorteret datasæt) af den ønskede strafflængde i de forskellige lande, ESS 2010.

4-6 måneder	7-11 måneder	Ca. 1 år	Ca. 2 år	Ca. 3 år
DANMARK	Schweiz	Belgien	Bulgarien	Portugal
	Finland	Cypern	Tjekkiet	Rusland
	Frankrig	Tyskland	Grækenland	Ukraine
	Holland	Estland	Ungarn	
	Norge	Spanien	Polen	
	Sverige	Storbritannien	Slovenien	
		Kroatien	Slovakiet	
		Irland		

¹¹ Sammenlagt 7 pct. af alle i undersøgelsen svarede enten bødestraf eller 'anden straf'.

Tabel 3.1. viser, hvad medianen af den foretrukne straf er i de forskellige lande, og det fremgår, at danskerne gennemgående har valgt en kortere straf end befolkningerne i de andre lande.¹² De andre nordiske lande er blandt dem med den næstlaveste median for den ønskede straf, mens især befolkningen i de østeuropæiske lande peger på meget hårdere straffe. Danmark er også det land, der har den mindste andel, der ønsker så lange straffe som 2 år eller derover (13 pct.), mens denne andel er fra op nævned 50 pct. til op mod 90 pct. i 15 af de øvrige lande.

Der er stillet to andre spørgsmål vedrørende holdningen til lovgivningen, nemlig et spørgsmål om, hvor enig eller uenig man er i udsagnet ‘Alle love skal overholdes strengt’ og udsagnet ‘At gøre det rigtige indebærer nogle gange at overtræde loven’.

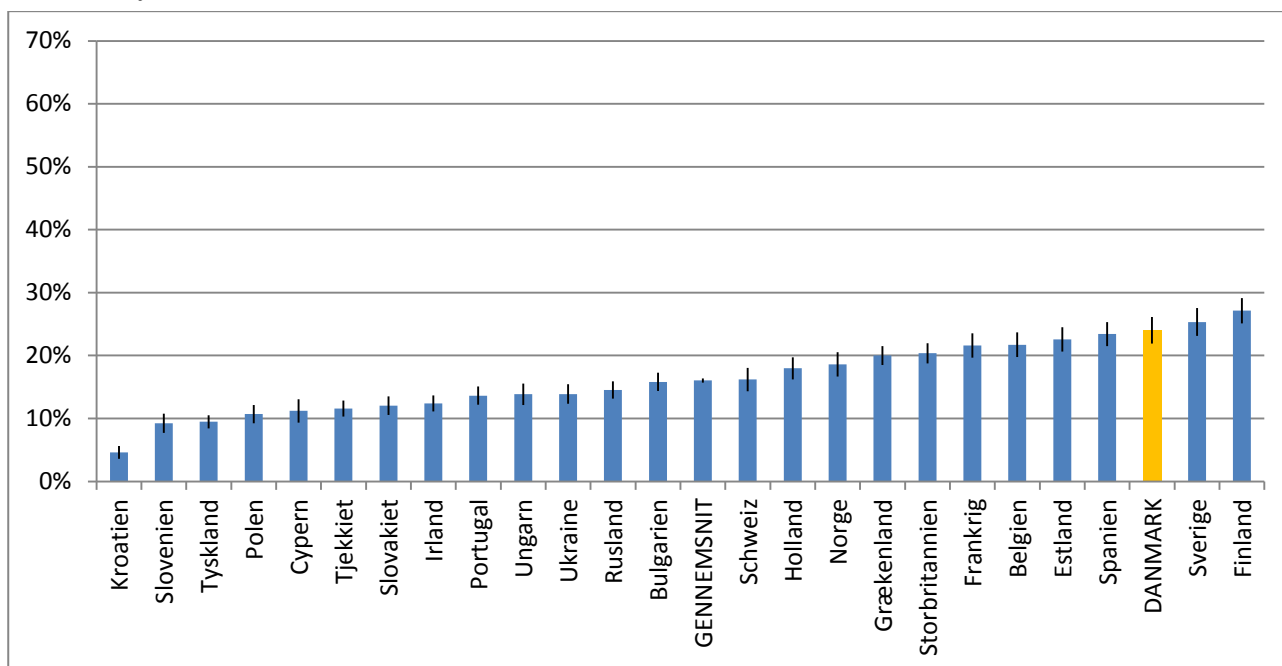
Generelt er langt hovedparten i alle lande enige i det første udsagn. Danmark ligger med 75 pct. enige – mod 77 pct. i gennemsnit – som nr. 15 i forhold til flest enige i udsagnet. Det er dog en noget højere andel end i de øvrige nordiske lande, der – sammen med Holland – indtager de sidste fire pladser, med fra 64 til 70 pct. enige i udsagnet.

Der er færre, der er enige i det andet udsagn. Gennemsnittet for alle lande er her 50 pct. enige, mens det i Danmark er 62 pct. Det svarer nogenlunde til niveauet for svenskerne (63 pct.) og nordmændene (66 pct.).

4. UDSATHED OG BEKYMRING FOR KRIMINALITET

European Social Survey indeholder endvidere et spørgsmål om, hvorvidt den adspurgte eller nogen i dennes husstand har været udsat for indbrudstyveri eller overfald inden for de seneste fem år.

Figur 4.1. Procentandel i de forskellige lande, der har været udsat for indbrudstyveri eller overfald de seneste fem år, ESS 2010.

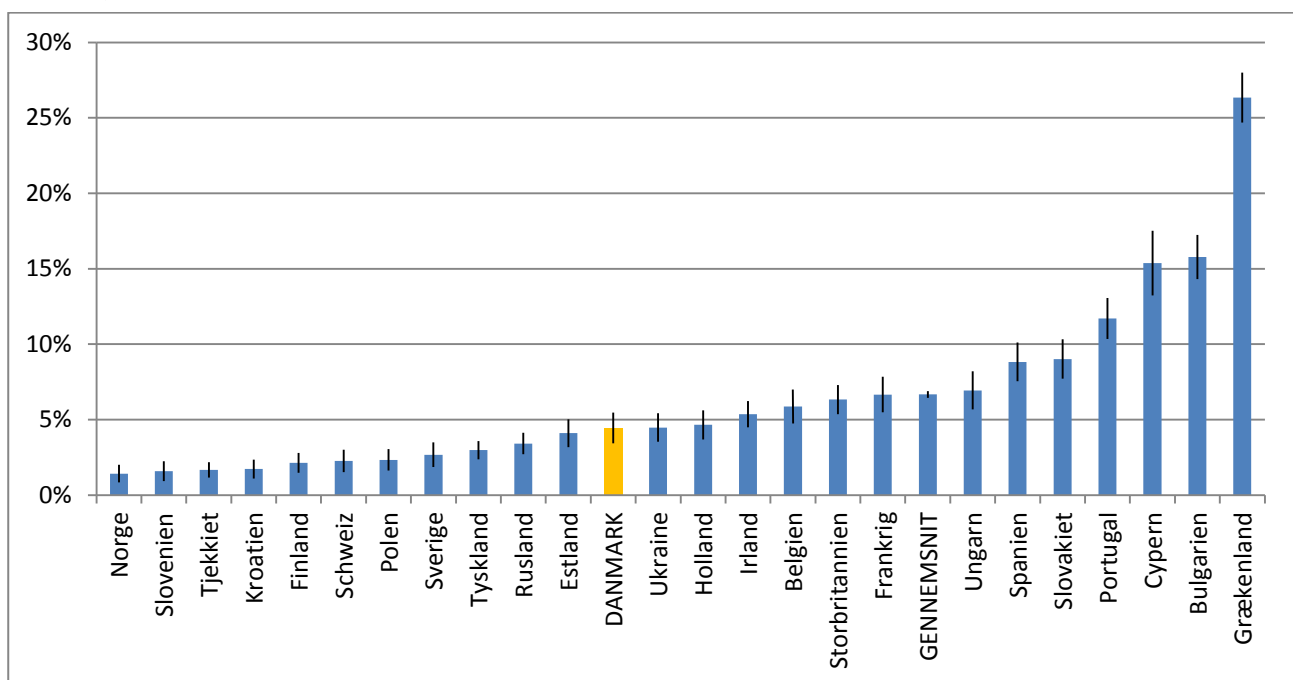
¹² 30 pct. svarer 1-3 mdr., 29 pct. 4-6 mdr.

I gennemsnit er det 16 pct. af befolkningerne i de deltagende lande, der har været udsat for indbrud eller vold i de seneste fem år. Det ses af figur 4.1, at de tre lande med den største andel, der har været udsat herfor, alle er nordiske. Danmark har den tredjestørste andel med 24 pct., men adskiller sig dog ikke signifikant fra Sverige (med 25 pct.) og Finland (med 27 pct.).

Danmarks høje placering skyldes formodentlig indbrudstyveri, idet andre undersøgelser har vist, at udsathedet for denne form for kriminalitet er relativ stor blandt danskerne, mens risikoen for at blive udsat for vold/overfald mere er på niveau med de øvrige europæiske lande, når der opgøres i antal ofre, og mindre end gennemsnittet, hvis der måles i antal handlinger.¹³ Desuden viser anden forskning, at der i perioden 2008 til 2010 skete en markant stigning i indbrudstyveri i Danmark, hvilket også kan have betydning for det resultat, der fremgår af figur 4.1.¹⁴ Af figuren ses endelig, at Kroatien er landet med klart færrest ofre for indbrud og/eller vold, men også Slovenien, Tyskland og Polen har lave andele.

Ikke kun den objektive tryghed – udsathedet for kriminalitet – men også den subjektive tryghed, dvs. angsten eller bekymringen for at blive offer for kriminalitet, spørges der til i undersøgelsen i 2010. Et af disse spørgsmål angår, hvor ofte man er bekymret for at få indbrud i sit hjem. Følgende svarkategorier er mulige: ‘hele tiden eller det meste af tiden’, ‘nogle gange’, ‘kun en gang i mellem’ eller ‘aldrig.’

Figur 4.2. Procentandel i de forskellige lande, der hele tiden eller det meste af tiden er bekymret for indbrud, ESS 2010.

¹³ Se f.eks. F. Balvig (2001): ”Kriminaliteten i Danmark – i europæisk perspektiv”, s. 263-283 i *Juristen*, nr. 7, 2001, J. van Dijk, J. van Kesteren, & P. Smit (2007): *Criminal Victimization in International Perspective*. Boom Juridische uitgevers, og J. van Dijk, R. Manchin, J. van Kesteren, S. Nevala, & G. Hideg: *The Burden of Crime in the EU*, tilgængelig på hjemmesiden <http://www.europeansafetyobservatory.eu>

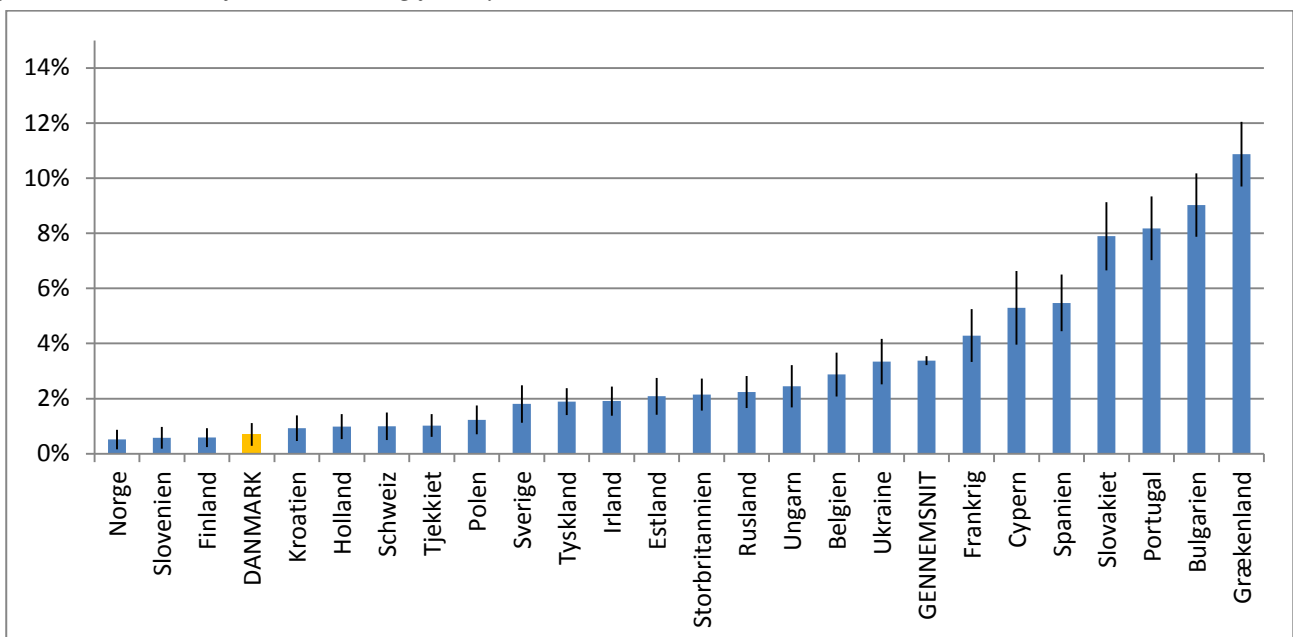
¹⁴ D.W.M. Sorensen (2011): *Rounding Up Suspects in the Rise of Danish Burglary. A statistical Analysis of the 2008/2009 Increase in Residential Break-ins* (tilgængelig på www.justitsministeriet.dk)

Figur 4.2 viser, at der i Danmark er en større andel end i de øvrige nordiske lande, der meget hyppigt bekymrer sig for at blive udsat for indbrud: 4 pct. i Danmark mod 3 pct. i Sverige, 2 pct. i Finland og én pct. i Norge. Gennemsnittet, der for alle landene er på 7 pct., trækkes meget op af Grækenland, hvor hele 26 pct. bekymrer sig meget om at blive udsat for indbrud.

Når figur 4.1 sammenholdes med figur 4.2, er der ikke nogen klar sammenhæng mellem udsathed for kriminalitet og bekymringen herfor; udsathed kan være relativ høj, uden at omfanget af meget bekymrede er det. Nu er det ikke helt tilsvarende former for kriminalitet, der spørges til, hvilket gør en direkte sammenligning vanskelig. Desuden afspejler angsten eller bekymringen for kriminalitet meget andet end den reelle risiko herfor, herunder grovhedsgraden af den kriminalitet, der finder sted (som typisk vurderes relativ lav i Danmark i sammenligning med andre lande), tilliden til politiet, forsikringsmæssige muligheder, mediernes fremstilling af kriminalitetsbilledet, muligheder for hjælp fra staten m.v.¹⁵ På individniveau ses dog en sammenhæng, idet de danskere, der har svaret ja til, at husstanden har været udsat for indbrudstyveri eller overfald inden for de seneste fem år, oftere end de øvrige bekymrer sig for at blive udsat for indbrud.

Bekymringen eller angsten for vold belyses i undersøgelsen via spørgsmålet ‘Hvor ofte er du bekymret for at blive offer for en voldelig forbrydelse?’, og svarmulighederne er de samme som i det foregående.

Figur 4.3. Procentandel i de forskellige lande, der hele tiden eller det meste af tiden bekymrer sig for at blive udsat for en voldelig forbrydelse, ESS 2010.

Danmark ligger et godt stykke under gennemsnittet som det land, der har den fjerde mindste andel, der meget ofte bekymrer sig for at blive udsat for vold – en andel, der dog ikke er signifikant større, end den er i Norge, Slovenien eller Finland. I Danmark drejer det sig om 1 pct., mens den tilsvarende andel for alle de deltagende lande er over tre gange så stor. I lighed med fordelingen af befolk-

¹⁵ Se f.eks. Justitsministeriets Forskningskontor (2003): *Utryghed, angst og bekymring for vold og kriminalitet* (tilgængelig på www.justitsministeriet.dk) og F. Balvig, 2001, op.cit.

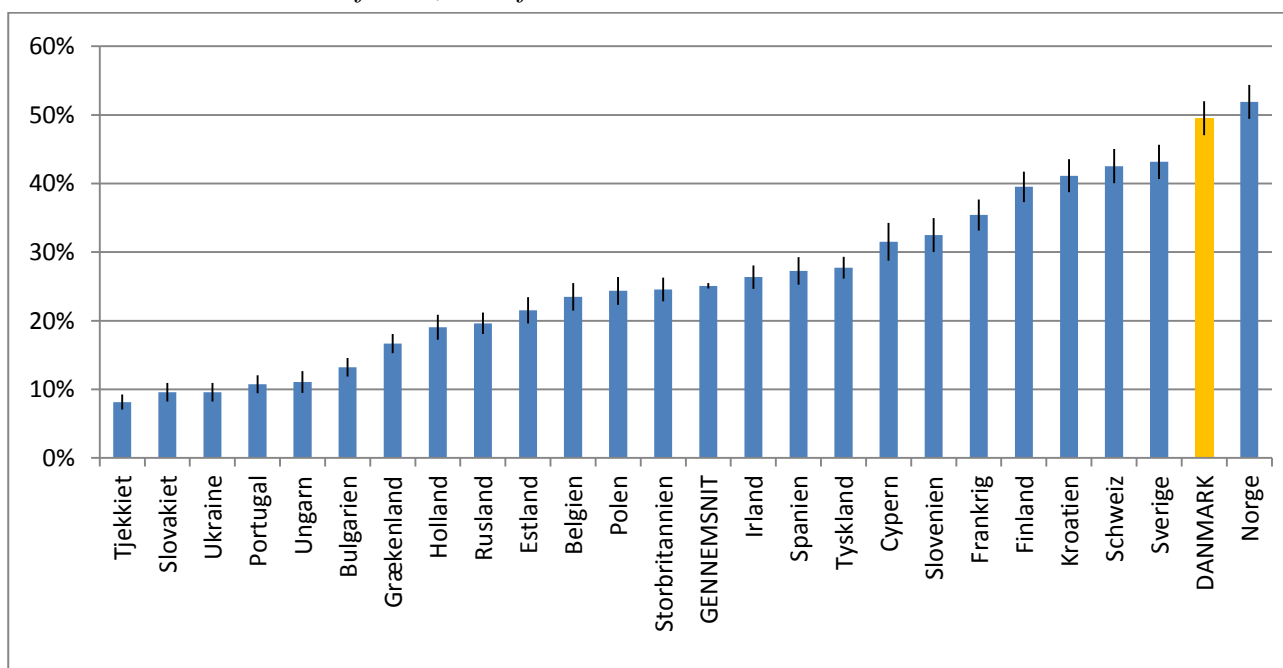
ningens bekymring for indbrud placerer Grækenland sig også med hensyn til vold som det land med den største andel meget bekymrede.

Blandt danske respondenter ses, at kvinder i højere grad end mænd bekymrer sig for at blive udsat for indbrud, mens der ikke er forskel på kønnene, når det angår bekymring for at blive udsat for vold. Det er særligt folk i alderen 50-69 år, som bekymrer sig for, at deres hjem bliver udsat for indbrud, mens unge under 30 år bekymrer sig mindst herfor.

5. TRYGHED

Alle de undersøgelsesrunder, der er gennemført med European Social Survey, inkluderer et generelt spørgsmål om tryghed. Spørgsmålet lyder: 'Hvor tryk føler du dig ved at gå alene her i området efter mørkets frembrud?' Hertil kan der svares 'meget tryk', 'tryk', 'utryk' eller 'meget utryk'.

Figur 5.1. Procentandel i de forskellige lande, der angiver, at de er 'meget trykke', når de færdes alene i deres lokalområde efter mørkets frembrud, ESS 2010.

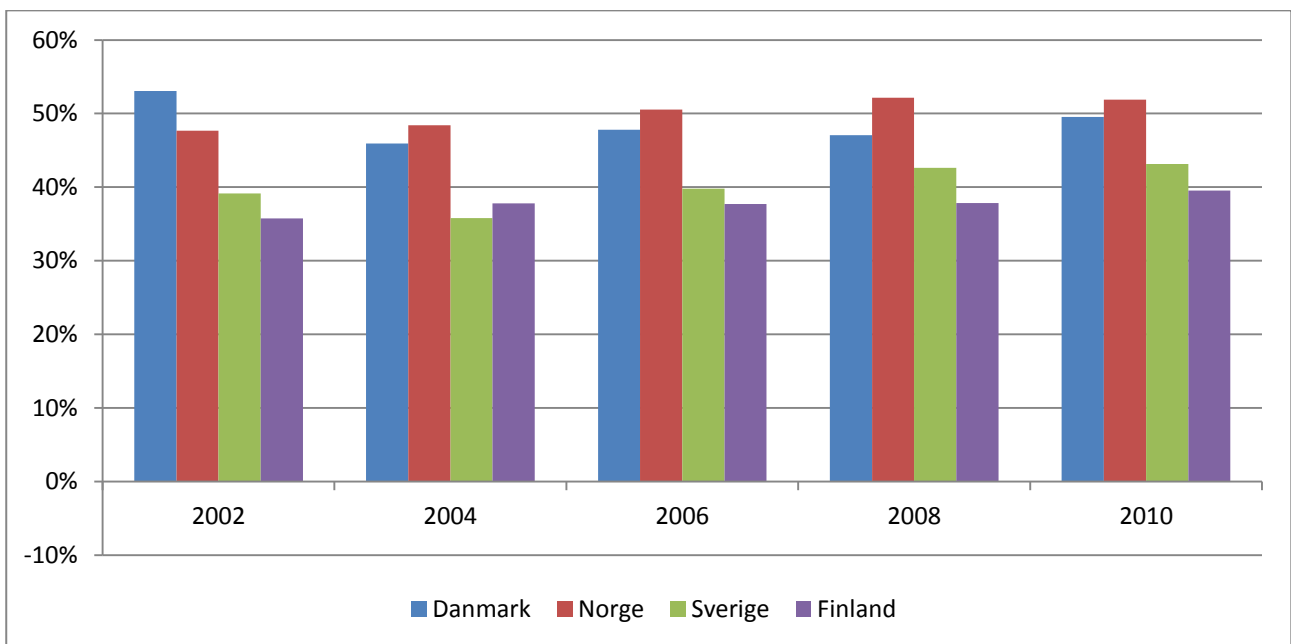

Det ses af figur 5.1, at de nordiske lande placerer sig blandt de europæiske lande med den største andel, der er meget trykke ved færden alene i mørke i deres lokalområde. Danmark ligger på andenpladsen, men afviger dog ikke signifikant fra Norge, der ligger på førstepladsen. For alle de deltagende lande er i gennemsnit 25 pct., der føler sig meget trykke, mens det for Danmarks vedkommende drejer sig om en dobbelt så stor andel, nemlig 50 pct.

I alle de fem spørgerunder, der er gennemført, er den største andel trykke borgere at finde i Danmark, Norge, Sverige og Schweiz,¹⁶ mens omvendt de lande, hvor relativt få oplever at være meget trykke i deres lokalområde, typisk hører til blandt de østeuropæiske lande.

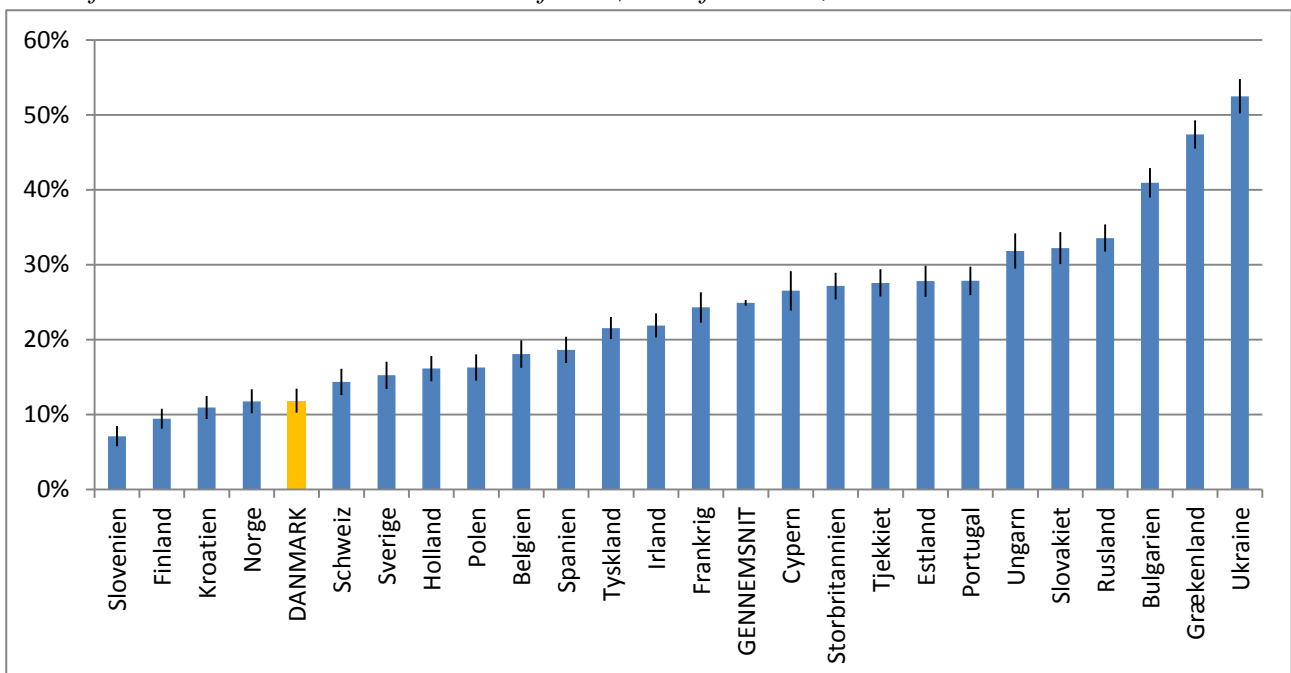
¹⁶ Kroatien, der i 2010-undersøgelsen ligger højt med hensyn til tryghed, har ikke deltaget i de tidligere undersøgelser.

Figur 5.2. Procentandel i de nordiske lande, der er meget trygge ved at færdes alene i mørke i deres lokalområde, ESS 2002-2010.

Det ses af figur 5.2, at Danmark i 2002 havde den signifikant største andel, der følte sig meget trygge. I de senere undersøgelser har Norge indtaget pladsen med den største andel, der oplever at være meget trygge, mens Danmark har haft andenpladsen. Der er dog som nævnt ikke signifikant forskel mellem de to landes andele i 2010. Igennem hele perioden er andelen af danskere, der føler sig meget trygge, signifikant højere end andelen i både Sverige og Finland, mens der dog også fra 2002 til 2010 er sket et signifikant fald i andelen, som er trygge i Danmark.

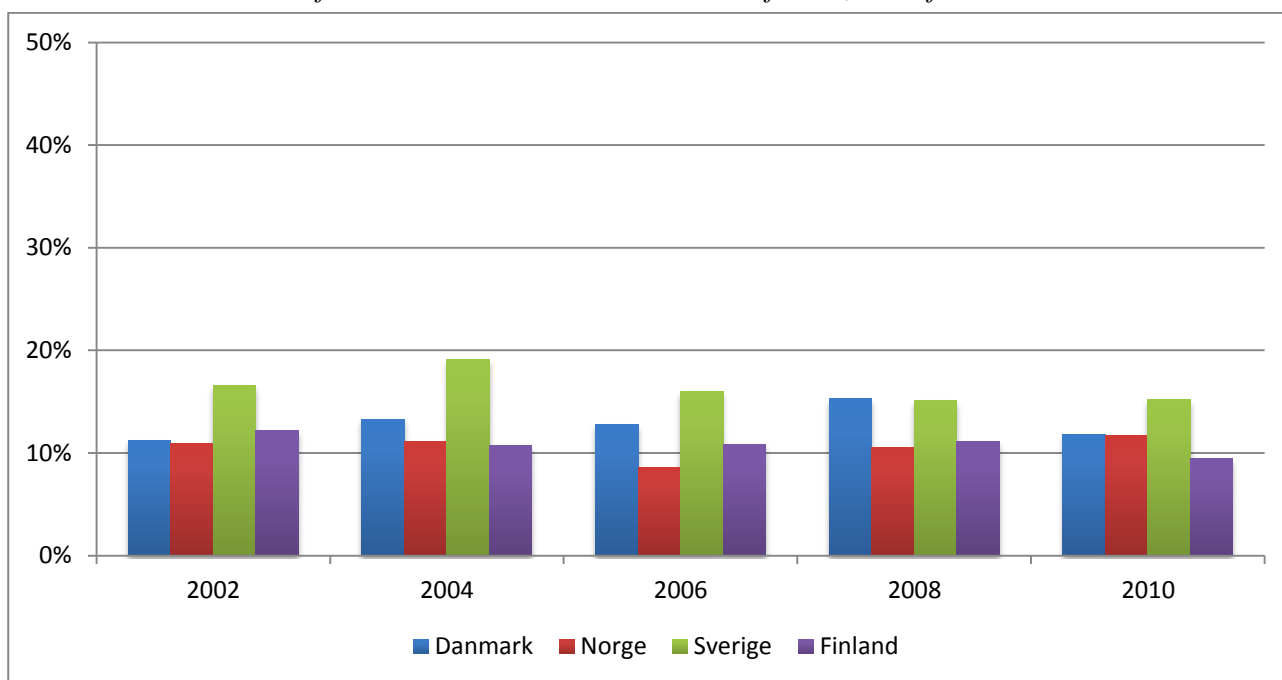
Figur 5.3. Procentandel i de forskellige lande, der angiver, at de er 'utrygge' eller 'meget utrygge', når de færdes alene i deres lokalområde efter mørkets frembrud, ESS 2010.

For så vidt angår oplevelsen af at være egentlig utryg i lokalområdet, ligger Danmark markant under gennemsnittet med en andel på 12 pct. mod et gennemsnit på 25 pct., jf. figur 5.3. Slovenien og Finland har en har signifikant lavere andel utrygge end Danmark, mens niveauet i Kroatien og Norge svarer til det danske.

Et tilsvarende billede genfindes i de tidligere undersøgelser, hvor særligt Finland, men også Norge og Danmark, har nogle af de laveste andele, som er meget utrygge. Gennem alle årene er det dog Slovenien, hvor den mindste andel af befolkningen oplever at være utryg i deres lokalområde. Modsat har særligt Ukraine, Grækenland og Bulgarien store andele, der oplever at være utrygge. For Ukraines vedkommende er det mere end 50 pct., der svarer, at de er utrygge eller meget utrygge i deres lokalområde, når de færdes ude alene efter mørkets frembrud.

Figur 5.4. Procentandel i de nordiske lande, der angiver, at de er utrygge eller meget utrygge i deres lokalområde, når de færdes alene i deres lokalområde efter mørkets frembrud, ESS 2002-2010.

Udviklingen i de nordiske landes placering viser, jf. figur 5.4, at Sverige ved alle målinger har den største andel, der angiver at føle sig utrygge i deres lokalområde. I forhold til Danmark er der – med undtagelse af 2008 – tale om en statistisk signifikant større andel utrygge. I forhold til Norge var der i målinger fra 2006 til 2008 signifikant flere utrygge i Danmark, og i forhold til Finland var der det i 2004, 2008 og 2010.

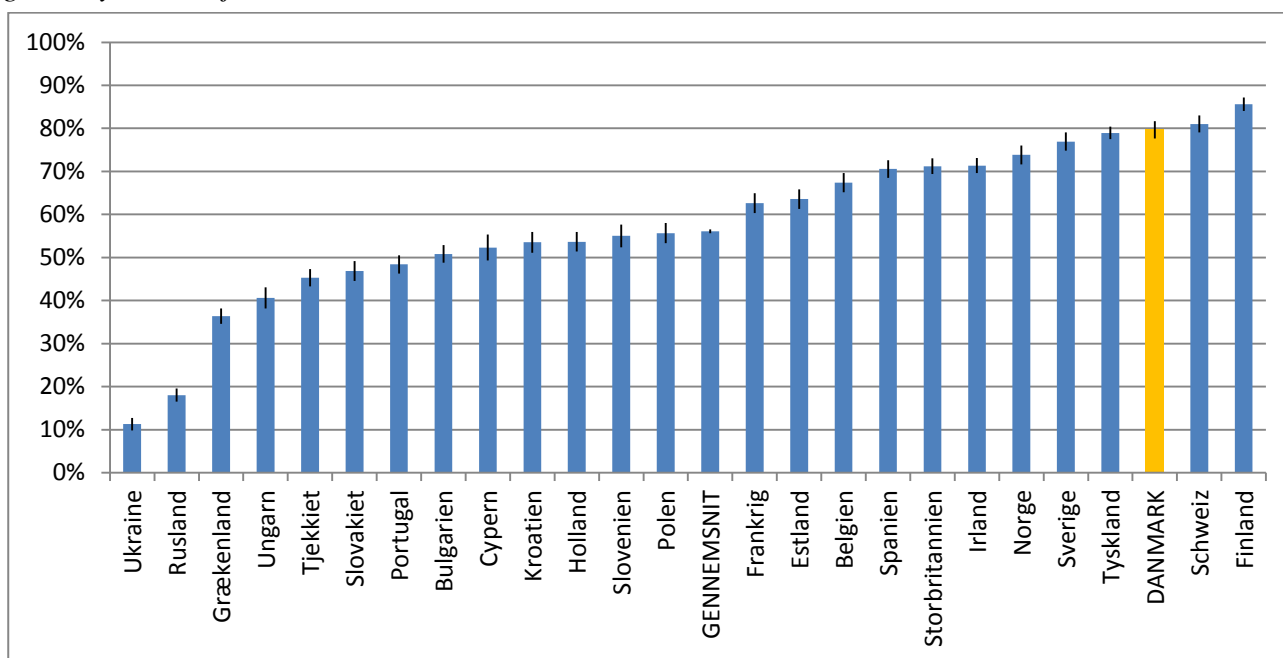
I Danmark er det særligt de yngste og de ældste, som føler sig utrygge ved at færdes alene ude i mørke i deres lokalområde, mens de midaldrende (de 40-49-årige) er mindst utrygge. Endvidere viser det sig, at der er flere blandt kvinderne end blandt mændene, som er meget utrygge.

6. VURDERING AF POLITIETS OG DOMSTOLENES ARBEJDE

Undersøgelser af den danske befolknings vurdering af offentlige organisationer viser, at politi og domstole placerer sig blandt de fem, der opnår bedste vurderinger af deres omdømme.¹⁷ Sammenlignet med andre europæiske lande er danskernes vurdering af disse instanser også meget positive.

I 2010-undersøgelsen spørges ind til opfattelsen af, hvorvidt politi og domstole gør et godt eller dårligt stykke arbejde, når man ser på alt, hvad de forventes at gøre. Hertil kan der svares 'de gør det meget godt', 'de gør det godt', 'de gør det hverken godt eller dårligt', 'de gør det dårligt' eller 'de gør det meget dårligt.'

Figur 6.1. Procentandele i de forskellige lande, der angiver, at politiet gør et 'godt' eller et 'meget godt' stykke arbejde, ESS 2010.

80 pct. af danskerne mener, at politiet gør et 'godt' eller et 'meget godt' stykke arbejde, jf. figur 6.1, hvilket er den tredjestørste andel blandt de 25 deltagende lande – dog ikke signifikant forskellig for Schweiz, der ligger på andenpladsen. Den største andel ses i Finland, hvor 86 pct. svarer, at politiet gør et godt stykke arbejde, mens den mindste andel, der svarer dette, ses i Ukraine (11 pct.).

Grundlaget for respondenternes vurdering kendes ikke, herunder kendskabet og kontakten til politiet. For danskernes vedkommende ses der dog ikke forskel i vurderingen af politiet efter, om personen er blevet stoppet af politiet inden for de seneste to år eller ej. 30 pct. af danskerne i undersøgelsen har oplevet, at politiet har henvendt sig til dem af den ene eller den anden grund, og 70 pct. var enten 'tilfredse' eller 'meget tilfredse' med denne kontakt.

Andre undersøgelser af danskernes tilfredshed med politiet har vist, at tilfredsheden hænger sammen med omfanget af politiets synlighed i lokalområdet og af borgerinitieret kontakt til politiet,

¹⁷ Reputation Institute (2012): *Politiets omdømme blandt danske borgere 2012*.

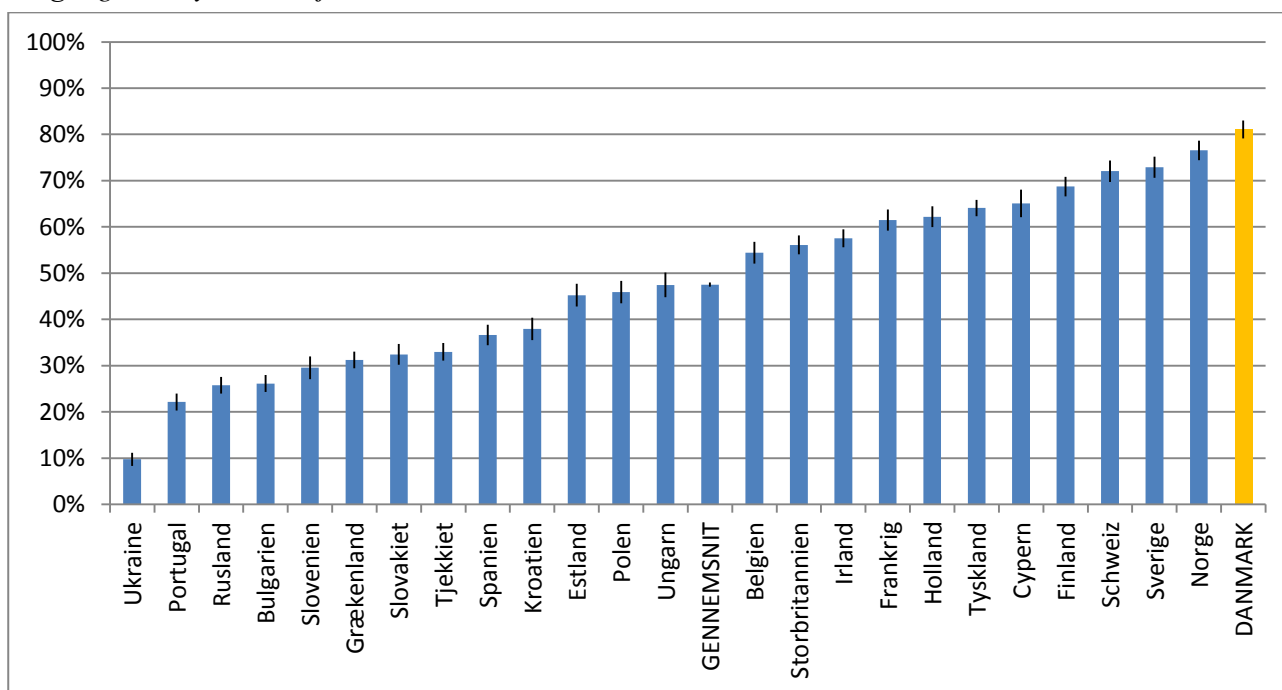
altså tilfælde hvor personen selv har taget kontakt til politiet, f.eks. i forbindelse med en anmeldelse.¹⁸

I ESS-undersøgelsen indgår der også spørgsmål om, hvor gode politiet er til at forhindre voldskriminalitet, til at opklare indbrudstyveri og til hurtigt at rykke ud til voldelige forbrydelser. Disse spørgsmål vurderes på en skala fra 0 til 10, hvor 0 er særdeles dårlig eller langsom, mens 10 er særdeles god eller hurtig.

Spørgsmålet om, hvor god politiet er til at forebygge voldskriminalitet, vurderes af danskerne til et gennemsnit på 5,7, som er det tredjehøjeste (efter Spanien og Finland). Gennemsnittet for alle landene er 5,1. Omvendt scorer Danmark ikke så højt, når det kommer til folks indtryk af, hvor gode politiet er til at fange dem, der begår indbrud. Her er Danmarks gennemsnit på 4,4 mod det samlede gennemsnit på 4,7. Finland scorer højest med 6,1 i gennemsnit, mens der er fem lande med en dårligere gennemsnitlig score end Danmark, herunder Sverige. Til spørgsmålet om, hvor hurtigt politiet ville rykke ud, hvis de blev tilkaldt til en voldelig forbrydelse i nærheden af, hvor man bor, er gennemsnittet af de danske besvarelser 6,0, mens det samlede gennemsnit for alle er 5,7. Der er syv lande, som har et højere gennemsnit end Danmark, herunder Finland og Schweiz (sidstnævnte med et gennemsnit på 6,5).

Undersøgelsen omfatter endvidere et spørgsmål om, hvor ofte man mener, politiet forklarer deres afgørelser og handlinger, når de bliver bedt om det. Hertil har man kunnet svare 'slet ikke ofte', 'ikke særlig ofte', 'ofte' eller 'meget ofte'. 80 pct. af danskerne har svaret 'ofte' eller 'meget ofte', hvilket er den største andel i undersøgelsen. Gennemsnittet er på 57 pct.

Figur 6.2. Procentandele i de forskellige lande, der angiver, at domstolene gør et 'godt' eller et 'meget godt' stykke arbejde, ESS 2010.

¹⁸ F. Balvig, L. Holmberg & M.P.H. Nielsen (2011): *Verdens bedste politi. Politireformen i Danmark 2007-2011*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Også med hensyn til vurderingen af domstolenes arbejde ligger de danske vurderinger meget højt. Det er således 81 pct. af danskerne, som mener, at domstolene gør et godt eller meget godt stykke arbejde, jf. figur 6.2, hvilket er signifikant højere end noget af de øvrige 24 lande. Norge har den næststørste andel – 77 pct. – som synes, domstolene gør et godt stykke arbejde, mens det i Ukraine alene er hver tiende, som giver udtryk for det.

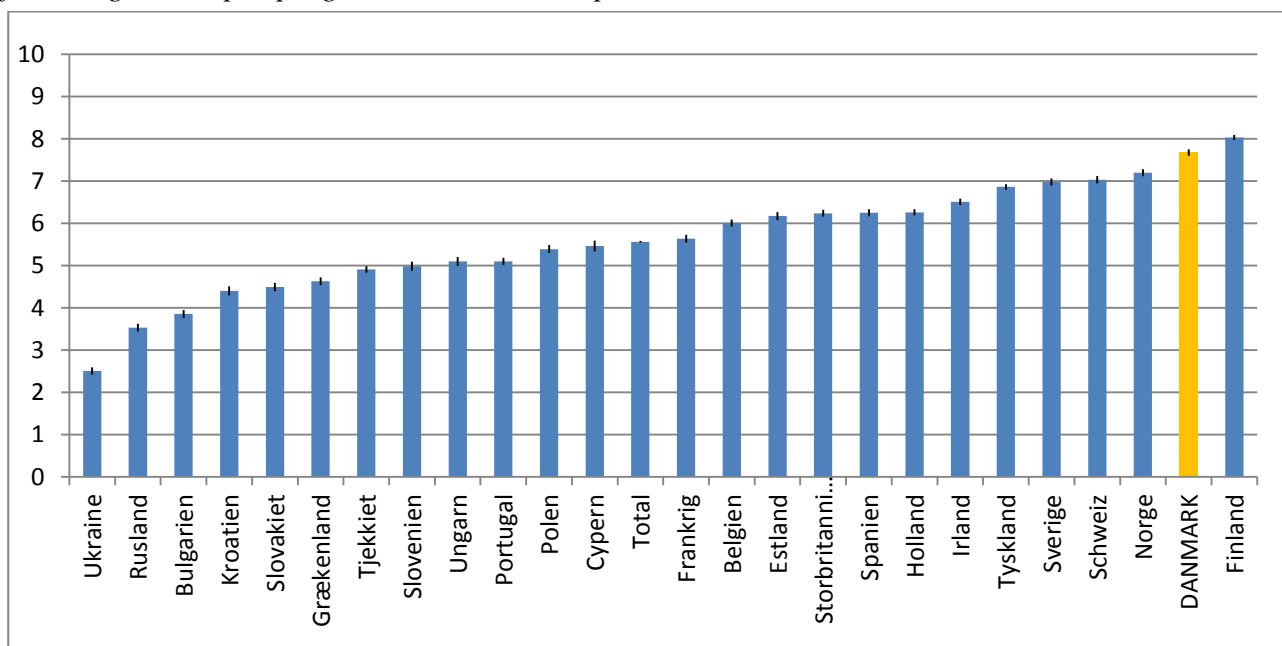
Heller ikke her ved vi, hvad grundlaget for denne vurdering er, men det er givet, at det bl.a. hænger sammen med indtrykket af risikoen for fejlagtige domme. På et spørgsmål herom er det danskerne, der sjældnest antager, at domstolene begår fejl. På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder altid og 10 aldrig med hensyn til, hvor tit domstolene begår fejl og lader skyldige gå fri, har Danmark den laveste score med et gennemsnit på 3,3 efterfulgt af Norge, Finland og Sverige, mens det samlede gennemsnit er 5,0. Den danske score adskiller sig med statistisk sikkerhed fra de øvrige lande.

Der er ikke forskel mellem hverken mænd og kvinders eller de forskellige aldersgrupper med hensyn til vurderingen af politiets arbejde. Med hensyn til vurderingen af domstolenes arbejde er der en tendens til, at mænd i højere grad end kvinder synes, at domstolene gør det godt, mens der ikke er forskel aldersgrupperne imellem.

7. TILLID TIL POLITI OG RETSSYSTEM

I tråd med danskernes positive vurdering af politiets og domstolenes arbejde ses, at også tilliden til politi og retsvæsen er meget stor blandt danskerne. Dette belyses via en vurdering på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder, at man ingen tillid har overhovedet, mens 10 betyder, at man har fuld tillid.

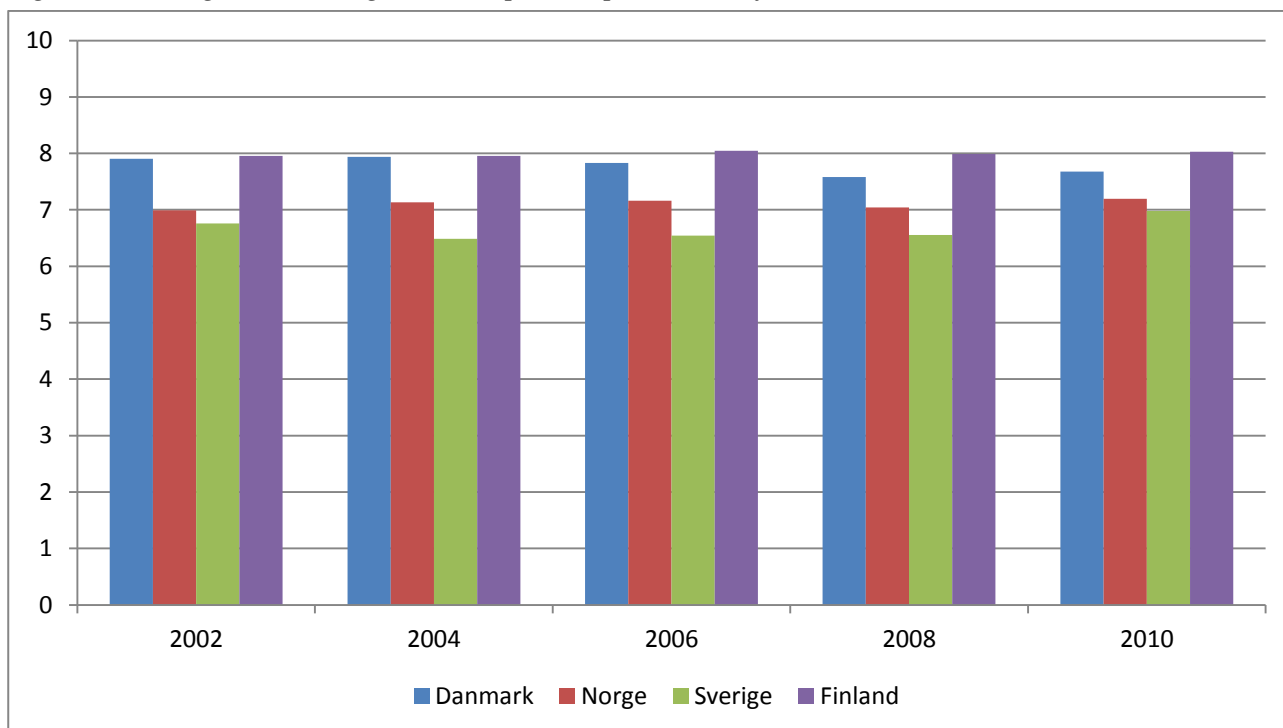
Figur 7.1. Den gennemsnitlige score (fra 0 – 'ingen tillid overhovedet' – til 10 – 'fuld tillid') i de forskellige lande på spørgsmål om en tillid til politiet, ESS 2010.

Graden af tillid til politiet varierer ganske meget mellem de europæiske lande, jf. figur 7.1. Fire af de fem lande med den højeste score på dette spørgsmål er nordiske, og som det ses, ligger Danmark på andenpladsen med en signifikant højere score end Norge og en signifikant lavere end Finland. Også i de tidligere undersøgelser har Finland, Danmark og Norge indtaget de tre topplaceringer. Gennemsnittet for de europæiske lande i 2010 ligger væsentligt under det danske, idet det for alle landene er 5,6, mens det danske er 7,7. I den modsatte ende af skalaen findes en række østeuropæiske lande med Ukraine som landet med den klart laveste tillid til politiet – en gennemsnitsscore på 2,5.

Hvad undersøgelsesdeltagerne baserer deres vurderinger på, vides ikke, men der ses dog en lille, men statistisk sikker, forskel med hensyn til, at tilliden til politiets arbejde afhænger af, om personen selv er blevet stoppet af politiet inden for de sidste to år eller ej. De, som ikke er blevet stoppet, giver udtryk for en lidt højere grad af tillid end dem, som er blevet stoppet. Andre undersøgelser af danskernes tillid til politiet viser, at denne vurdering relaterer sig til flere forhold, såsom kontakt til politiet (både borger- og politiinitieret kontakt) samt graden af tilfredshed med politiets arbejde, særlig i lokalområdet.¹⁹

Figur 7.2. Den gennemsnitlige tillid til politiet på en skala fra 0 til 10, nordiske lande 2002-2010.

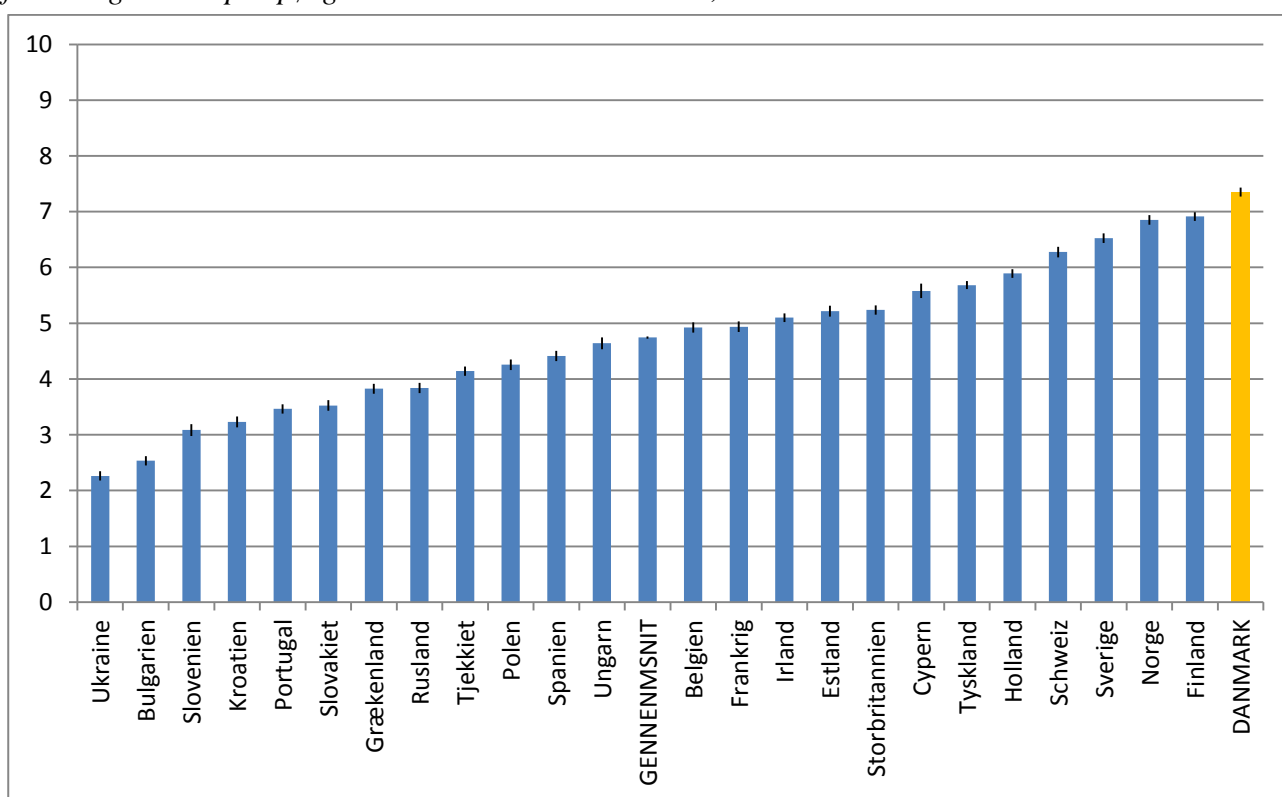
Udviklingen i tilliden til politiet i de nordiske lande viser, jf. figur 7.2, at Danmark i 2002 og 2004 lå på niveau med Finland som de to lande med den højeste tillid til politiet. Gennemsnittet for danskernes tillid til politiet er siden dalet en smule, så at Finland ved de tre seneste målinger har ligget på førstepladsen, mens Danmark har ligget på andenpladsen. Sverige er igennem hele perioden landet med den laveste tillid til politiet, dog mindskes forskellen til de øvrige nordiske lande i 2010.

¹⁹ F. Balvig et al., 2011, op.cit.

Udviklingen med et fald i danskernes tillid siden 2004-undersøgelsen ses ikke i de øvrige nordiske lande, der i samme periode har haft et nogenlunde stabilt niveau eller en svag stigning i tillidsniveauet. I Danmark er tilliden til politiet i perioden 2002 til 2010 faldet med 0,22 på skalaen, hvilket er et statistisk signifikant fald, og dette fald sker særligt i årene omkring politireformen. En af de mulige forklaringer på dette er, at danskerne i denne periode har en oplevelse af, at politiets indsats i lokalområdet mindskes, og at tilfredsheden med denne indsats også mindskes.²⁰

Den danske del af undersøgelsen viser ingen forskel mellem mænds og kvinders tillid til politiet, mens der er forskel i aldersgrupperne imellem. Unge under 30 har den relativt set mindste tillid til politiet, mens personer over 70 år har den største.

Figur 7.3. Den gennemsnitlige score (fra 0 – 'ingen tillid overhovedet' – til 10 – 'fuld tillid') i de forskellige lande på spørgsmål om en tillid til domstole, ESS 2010.

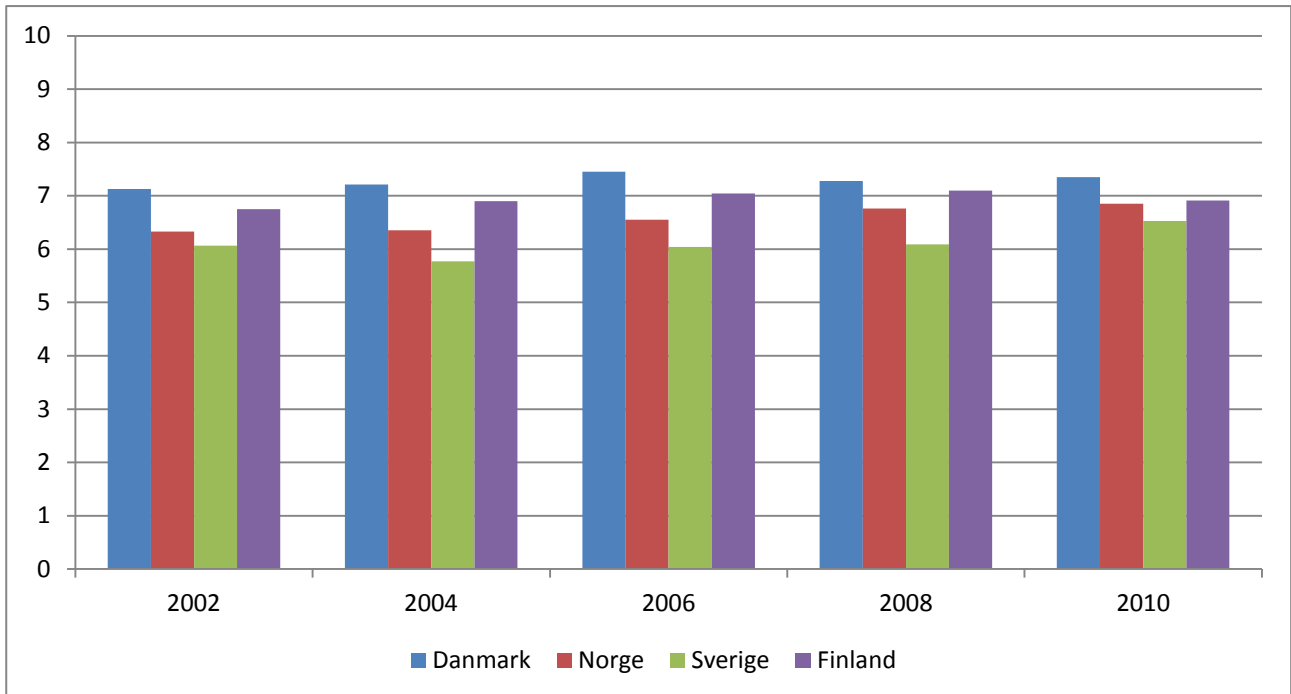
Med hensyn til befolkningens tillid til domstolene, jf. figur 7.3, placerer de fire nordiske lande sig klart som dem med størst tillid. Danmark ligger på en suveræn førsteplads med et gennemsnit på 7,4, hvilket er væsentligt mere end det samlede europæiske gennemsnit på 4,7. Igen er Ukraine modpolen med en gennemsnitlig score i tillid på 2,3, og landet efterfølges af andre østeuropæiske lande. De europæiske landes placering i 2010 med hensyn til tillid til domstolene svarer helt til det, der er set de tidligere år.

Som det ses af figur 7.4, har Danmark også i alle de tidligere ESS-undersøgelser ligget på en klar førsteplads med hensyn til tillid til domstolene, og i alle fem målinger har Finland ligget på andenpladsen og Norge på tredjepladsen. Tilliden til domstolene er steget for flere af de nordiske lande i

²⁰ F. Balvig et al., 2011, op.cit.

perioden. For Danmark er der en signifikant stigning fra 2002 til 2010 med 7,1 i snit i 2002 mod 7,4 i 2010. Den effekt af retsreformen, der synes at afspejle sig i tilliden til politiet, ser således ikke ud til at gøre sig gældende i forhold til tilliden til domstolene.

Figur 7.4. Den gennemsnitlige tillid til domstolene på en skala fra 0 til 10, nordiske lande 2002-2010.

Med hensyn til forskelle mellem forskellige persongrupper peger undersøgelsen på, at de yngste aldersgrupper – de 15-29-årige – har den mindste tillid til domstolene, mens de 30-39-årige har den største. Der er endvidere forskel mellem mænd og kvinder, idet mænd har en noget større tillid til domstolene end kvinder.

8. PLIGTFØLELSE OG AUTORITETSTRO

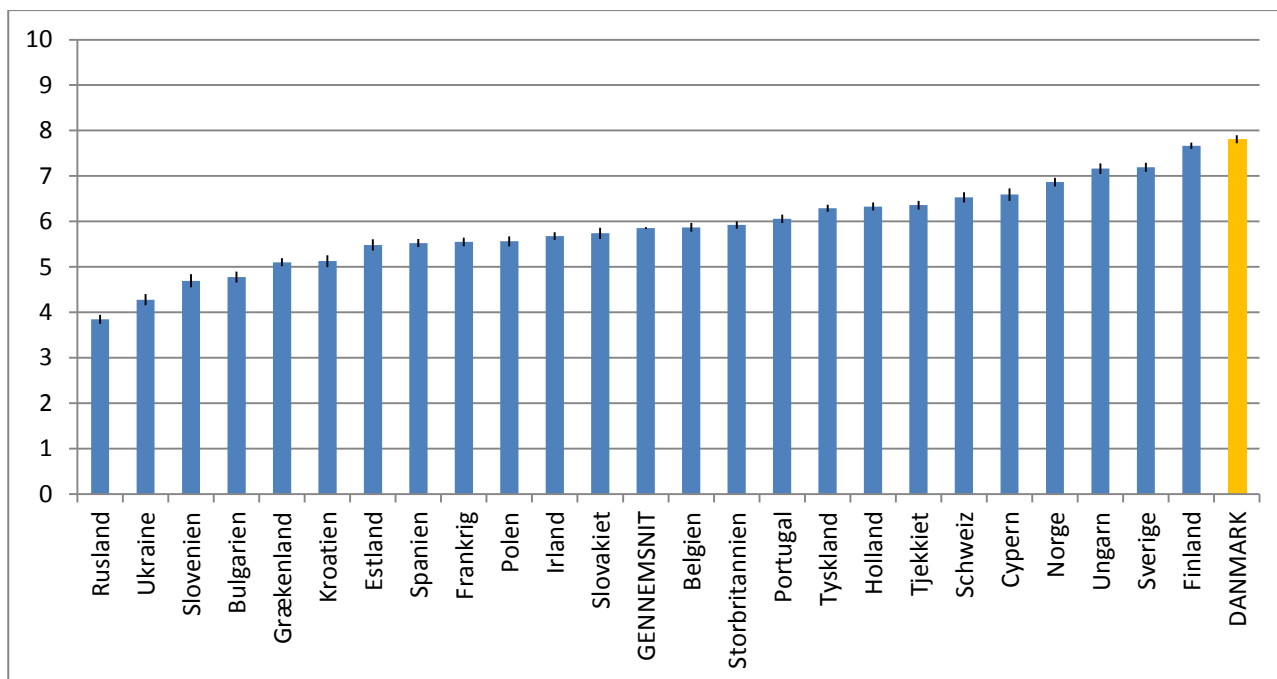
I hvilken grad føler borgerne i de forskellige lande, at de har pligt til hjælpe politiet og domstolene, også selv om de måske ikke er af helt samme opfattelse som myndighederne?

Også dette er belyst i den seneste ESS-måling, idet der vedrørende politiet er spurgt om, hvorvidt det er ens pligt at støtte politiet, 'selvom man måtte være uenig i deres beslutninger', 'ikke forstår dem' eller 'selvom man ikke bryder sig om måden, de behandler en på'. Hvert af disse spørgsmål er man bedt om at vurdere på en skala fra 0 til 10, hvor 0 angiver, at det 'slet ikke er ens pligt', mens 10 betyder, at det 'helt klart er ens pligt'.

Danmark ligger i top, når det gælder vurderingen af, hvad der er ens pligt overfor politiet. Ved to af de tre spørgsmål scorer danskerne højest, mens de scorer fjerdehøjest ved det sidste.

Figur 8.1 viser resultaterne vedrørende spørgsmålet om ens pligt til at hjælpe politiet, 'selvom man ikke bryder sig om måden, de behandler en på'.²¹ Det ses, at der også i Finland, Sverige og Norge er en udbredt opfattelse af, at man har pligt til at hjælpe politiet, mens der i især Rusland og Ukraine ikke synes at være den samme holdning til politiet.

Figur 8.1. Den gennemsnitlige score (fra 0 – 'slet ikke ens pligt' – til 10 – 'helt klart ens pligt') i de forskellige lande på spørgsmål om en pligt til at hjælpe politiet, 'selvom man ikke bryder sig om måden, de behandler en på', ESS 2010.

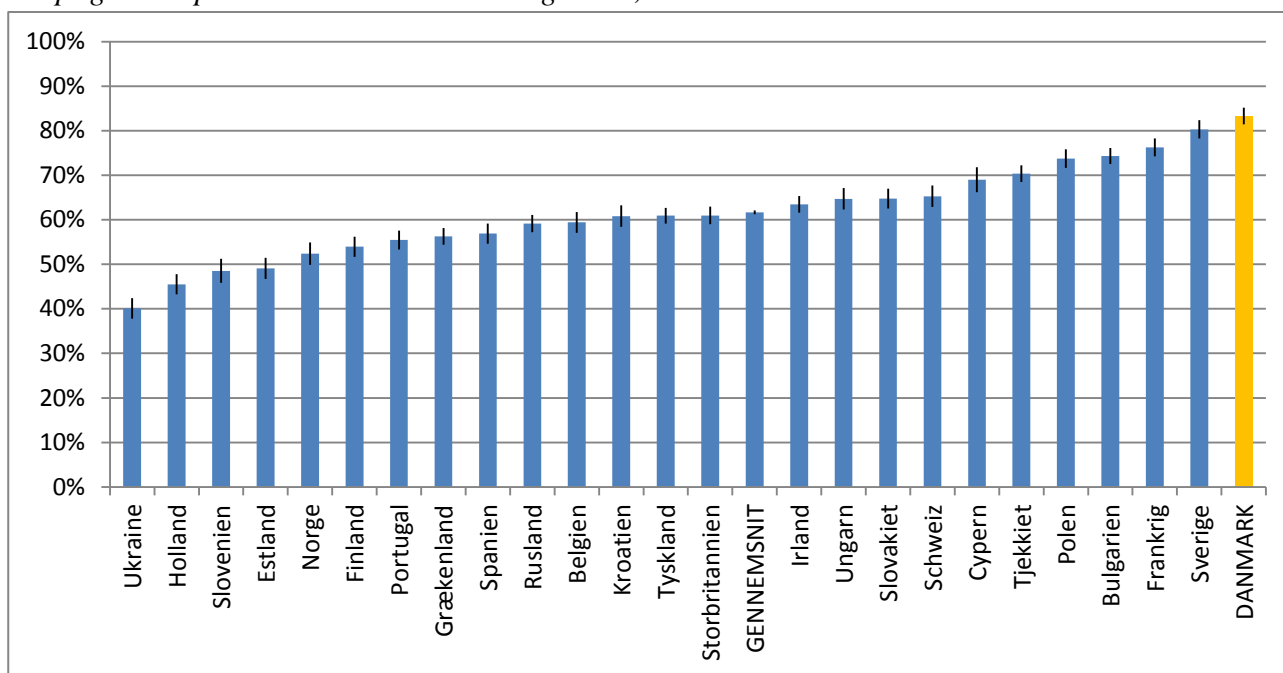

Det skal understreges, at det ikke drejer sig om en blind autoritetstro, men at den forpligtelse til at hjælpe politiet, som danskerne i så høj grad giver udtryk for, er stærkt forbundet med tilliden til politiet og med vurderingen af, at de gør et godt arbejde: De, der har største tillid til politiet, og som vurderer deres arbejde meget positivt, er også dem, der i særlig grad føler, at de har pligt til at hjælpe politiet, mens omvendt de – få – der ikke har særlig megen tillid til politiet, og/eller ikke synes, at de gør et godt arbejde, heller ikke mener, at man har pligt til at hjælpe dem.

Tilsvarende sammenhæng findes med hensyn til befolkningens holdning til at støtte op om domstolene. Dette er belyst gennem bl.a. et spørgsmål om, hvor enig eller uenig man er i, at alle har pligt til at respektere domstolenes endelige dom. Af figur 8.2 ses, at Danmark også her ligger i toppen med den største andel, der er 'enige' eller 'meget enige' i, at det er ens pligt at bakke op om retterne. Den danske andel på 83 pct. er signifikant højere end den, der er for de andre nordiske lande.

²¹ I gennemsnit er der scoret 5,9 på dette spørgsmål. På spørgsmålet om, i hvilken grad det er ens pligt at "støtte politiets beslutninger, selvom man er uenig i dem" er gennemsnitsværdien 5,7 for alle landene, mens Danmark ligger på 6,6 som den fjerdehøjeste. Her har Cypern den højeste gennemsnitsscore på 7,0. I det sidste spørgsmål af denne slags spørges til, hvor enig man er i, at man skal "gøre som politiet siger, selvom man ikke forstår eller er enig i grunden for beslutningen". Her er gennemsnittet for alle landene 6,2, og Danmark ligger højest med 8,0.

Figur 8.2. Procentandele i de forskellige lande, der er enten 'meget enige' eller 'enige i', at alle har pligt at respektere domstolenes endelige dom, ESS 2010.

Undersøgelsen indeholder desuden spørgsmål om, hvorvidt man ville tage affære, hvis man er vidne til et overfald. Her svarer 70 pct. af danskerne, at de helt sikkert ville ringe til politiet, hvilket er den tredjestørste andel (56 pct. i gennemsnit; tyskerne med den højeste andel på 81 pct.). Denne andel er højere end den norske og finske, men adskiller sig ikke signifikant fra den svenske. Videre svarer 55 pct. af danskerne, at de 'helt sikkert' ville være villige til at udpege gerningsmanden, hvilket er den sjette største andel (41 pct. i gennemsnit og igen tyskerne på førstepladsen med 71 pct.). Dette er en større andel end finnerne, men ikke statistisk forskellig fra Norges og Sveriges. Endelig er det 46 pct. af danskerne, der svarer, at de 'helt sikkert' vil vidne mod den anklagede i retten, mod 34 pct. i gennemsnit og 64 pct. for Tysklands vedkommende. Danmarks andel er større end Sveriges og Finlands, mens den ikke er signifikant større end Norges.

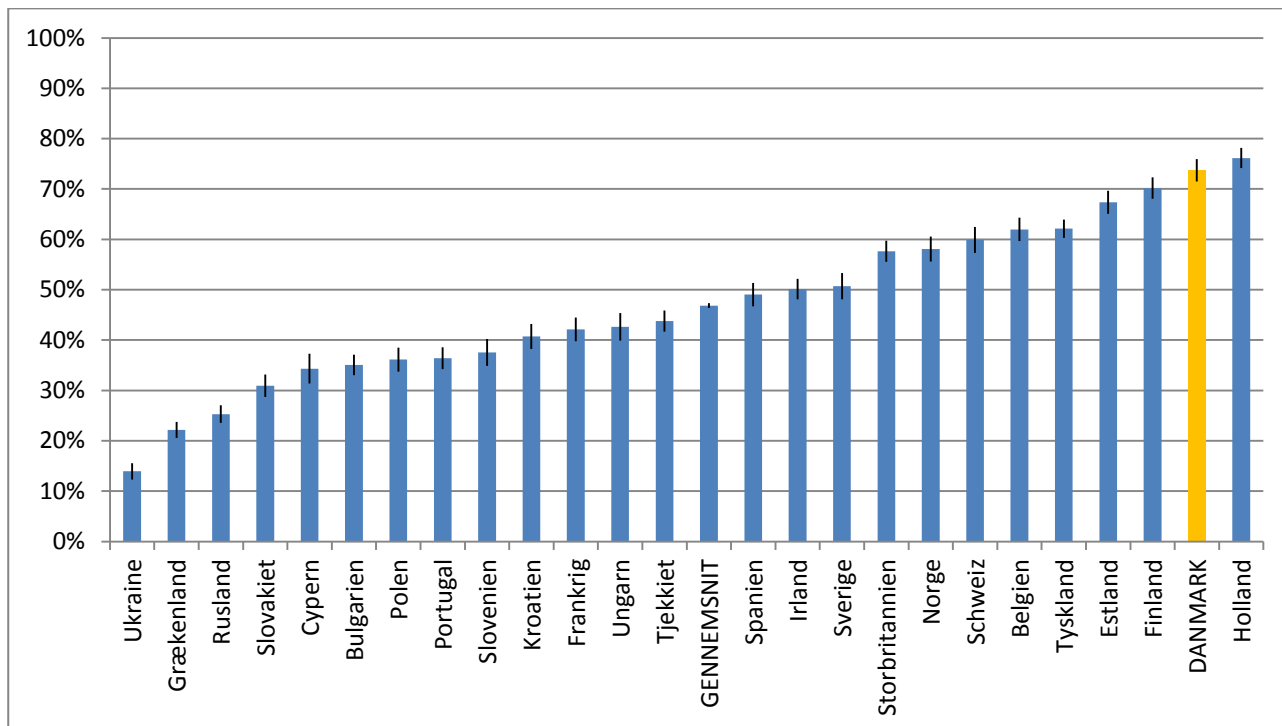
9. LEGITIMITET

Udøver politi og domstole deres magt på en måde, som befolkningen finder legitim og acceptabel? Eller mener befolkningen, at disse myndigheder ikke altid udfører deres arbejde på en ordentlig og upartisk måde? Dette emne er belyst gennem spørgsmål om, hvorvidt der sker en forskelsbehandling hos politiet eller ved domstolene.

En mulig forskelsbehandling som følge af samfundsmæssig position er illustreret gennem et spørgsmål om, hvorvidt politiet behandler ofre, der anmelder en forbrydelse til politiet, på samme måde, uanset om ofret er rigt eller fattigt, eller om nogen behandles dårligere end andre. Som det fremgår af figur 9.1 mener hovedparten – nemlig omtrent tre fjerdedele af danskerne – at rige og fattige ofre for kriminalitet behandles ens af politiet. 26 pct. mener, at politiet behandler fattige ofre dårligere end rige, og alene 1 pct. svarer, at rige ofre behandles dårligst. Andelen af danskerne, der

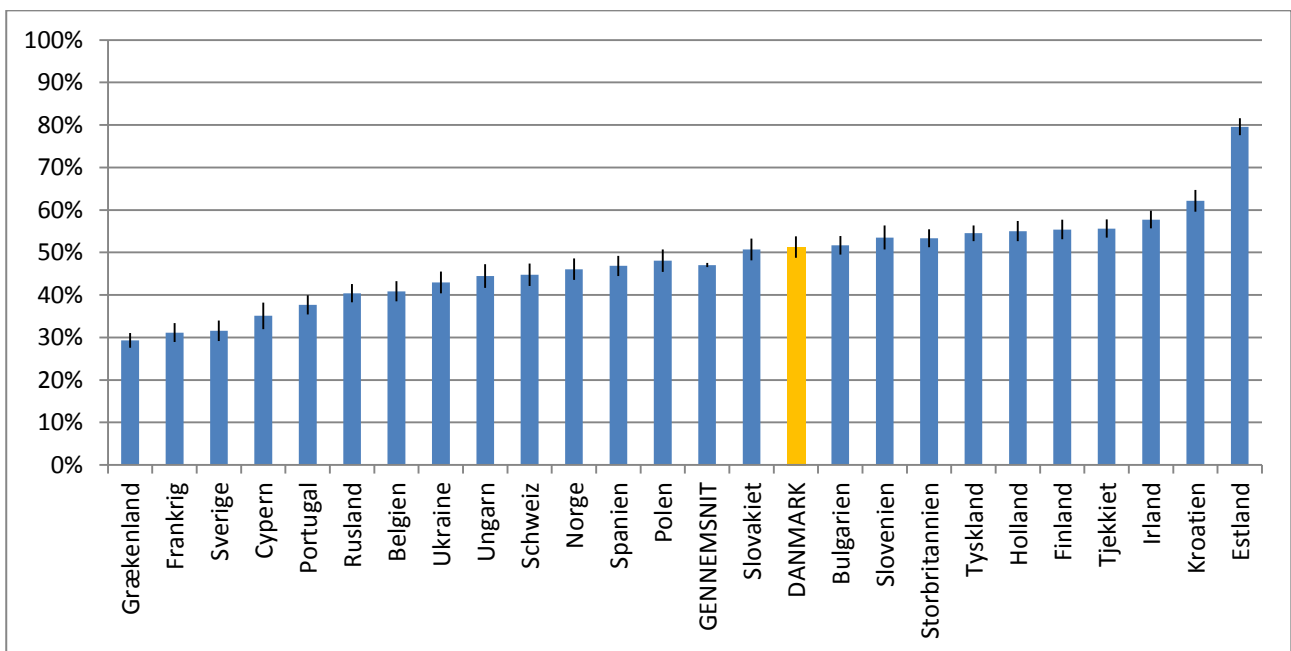
mener, at politiet ikke forskelsbehandler ofre, hvad enten de er rige eller fattige, svarer til den næsthøjeste andel blandt de deltagende lande. Kun Holland har en større andel.

Figur 9.1. *Andel i de forskellige lande, der mener, at politiet ikke forskelsbehandler ofre på grund af om man er rig eller fattig, ESS 2010.*

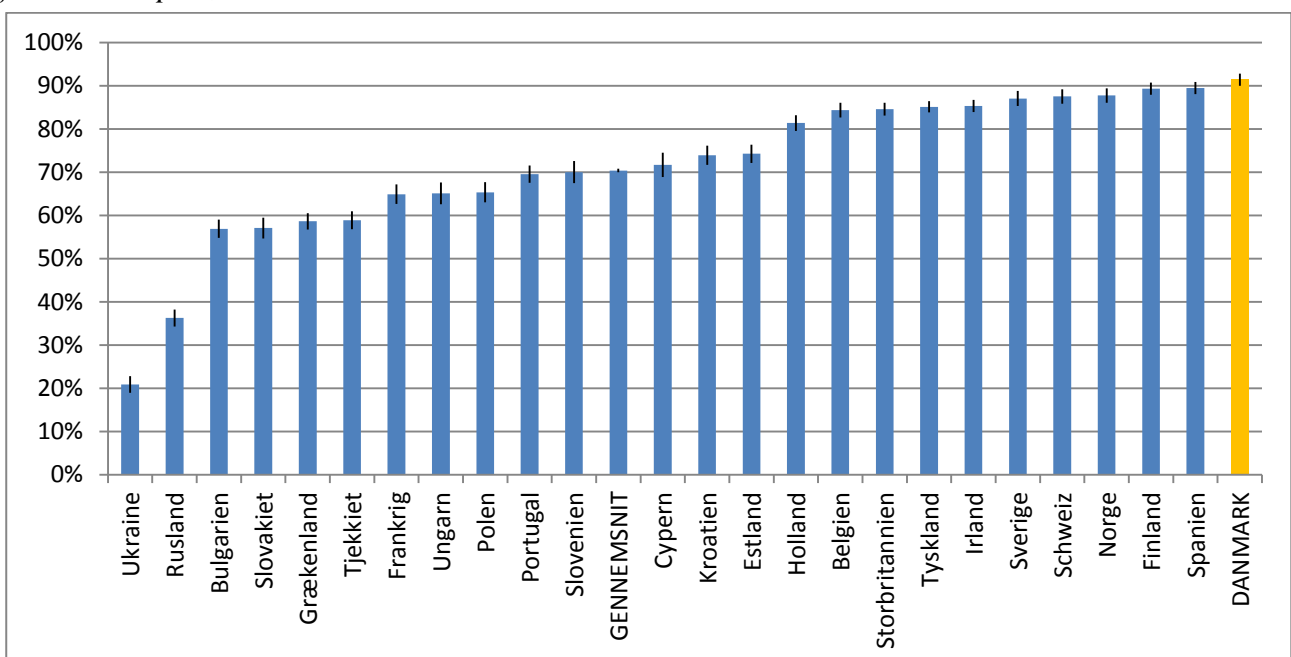
Billedet bliver noget anderledes, når der spørges til forskelsbehandling i relations til ofrets etniske herkomst. Det er således kun godt halvdelen af danskerne, der giver udtryk for en oplevelse af, at politiet behandler ofre for kriminalitet ens uanset deres etniske herkomst, jf. figur 9.2. 45 pct. mener, at personer med anden etnisk herkomst behandles dårligere af politiet, og 4 pct. svarer, at personer med dansk herkomst behandles dårligere. Andelen af danskerne, der mener, at politiet ikke forskelsbehandler ofre af forskellig etnisk herkomst, svarer til en 11. plads ud af de 25 deltagende lande. Estland har den største andel af personer – 80 pct. – der mener, at politiet behandler ofre for kriminalitet ens uanset etnisk baggrund, mens den mindste andel findes i Grækenland, Frankrig og Sverige. Generelt differentierer spørgsmålene om legitimitet mere mellem de nordiske lande end de fleste af de øvrige spørgsmål.

Figur 9.2. Andel i de forskellige lande, der mener, at politiet ikke forskelsbehandler ofre på grund af etnisk herkomst, ESS 2010.

Undersøgelsen inkluderer videre et spørgsmål om, hvorvidt man – på baggrund af egne erfaringer eller ud fra, hvad man har hørt – mener, at politiet i Danmark generelt behandler mennesker med respekt. Hertil svarer 91 pct. af danskerne, at politiet ‘ofte’ eller ‘meget ofte’ behandler mennesker med respekt. Spanien har den næsthøjeste andel med 89 pct., hvilket ikke er signifikant mindre end den danske. I forhold til de øvrige lande er den danske andel dog markant større. Gennemsnittet for alle lande er på 70 pct., mens andelen i Ukraine og Rusland er på med blot 21 pct. og 36 pct.

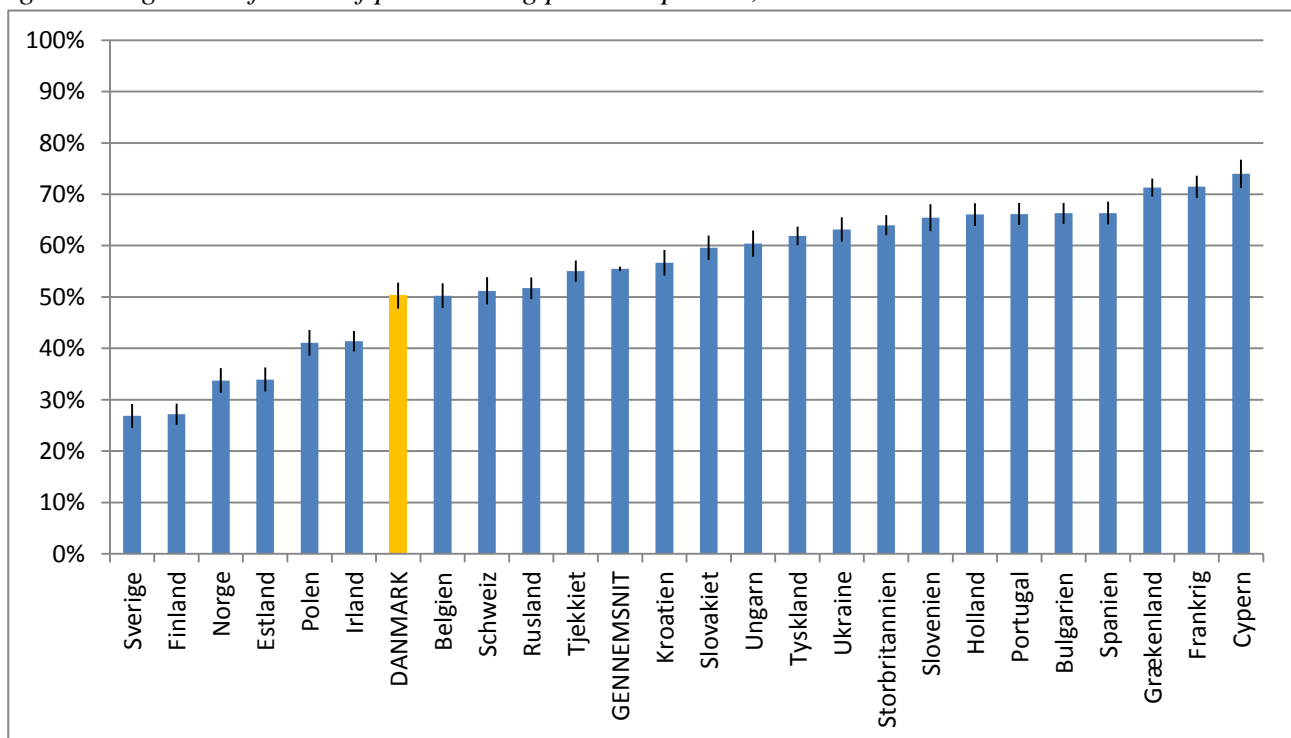
Figur 9.3. Andelen i de forskellige lande, der mener, at politiet ‘ofte’ eller ‘meget ofte’ behandler folk med respekt, ESS 2010.

Et beslægtet spørgsmål angår, hvor ofte politiet træffer upartiske og retfærdige afgørelser. Også her ligger Danmark i top med 90 pct., der synes, politiet 'ofte' eller 'meget ofte' er retfærdige og upartiske. Finland er med 91 pct. på førstepladsen, men dog ikke signifikant højere end Danmark. Gennemsnittet er på 70 pct.

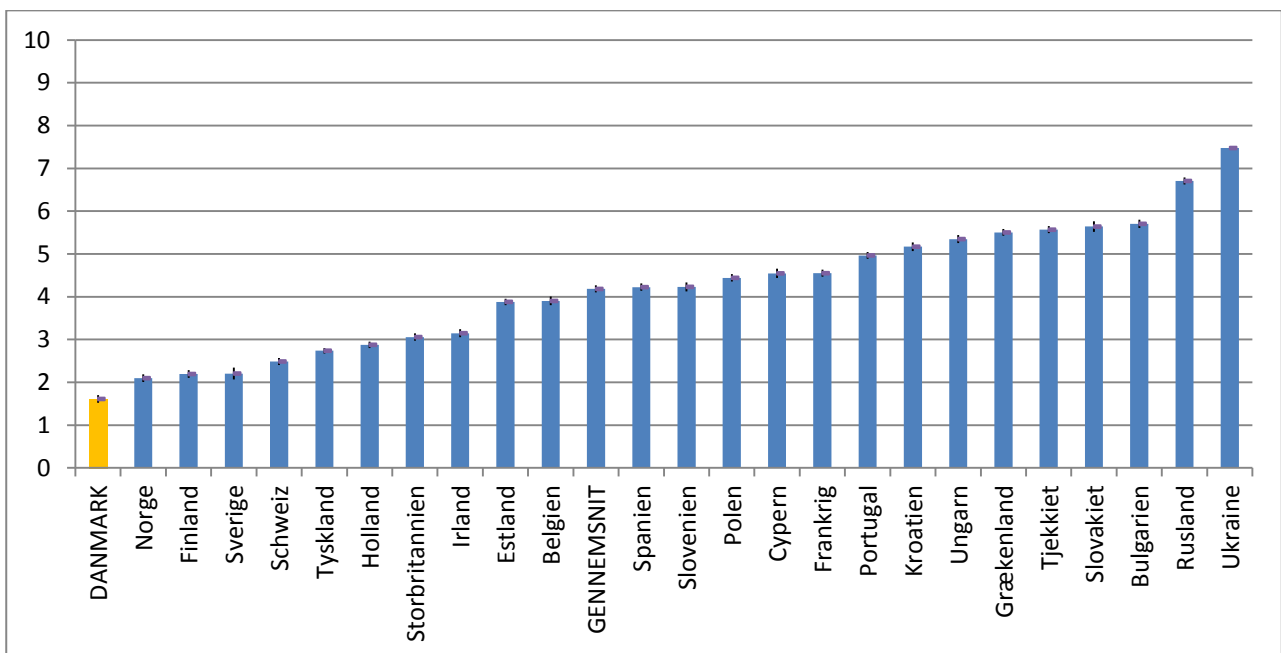
Andre spørgsmål vedrørende politiets legitimitet belyser, om politiet har samme opfattelse af rigtigt og forkert som den adspurgte, om man støtter den måde, politiet agerer på, om politiets afgørelser og handlinger er influeret af politikere og politiske partier, og om politiet forsvare de værdier, der er vigtige for mennesker som den adspurgte. På sidstnævnte spørgsmål deler Danmark en førsteplads sammen med Finland med hensyn til enigheden i dette udsagn. Danmark ligger også på en af de fire første pladser med hensyn til graden af enighed vedrørende de øvrige spørgsmål. Undtaget herfra er dog spørgsmålet om politisk pres i forhold til politiets arbejde. Her har Danmark den syvendemindste andel, jf. figur 9.5, som er 'meget enige' eller 'enige' i, at politiets arbejde påvirkes af pres fra politikere og politiske partier, hvilket er en markant større andel end i de andre nordiske lande.

Figur 9.4. Andelen i de forskellige lande, der er 'meget enige' eller 'enige' i, at politiets afgørelser og handlinger er influeret af politikere og politiske partier, ESS 2010.

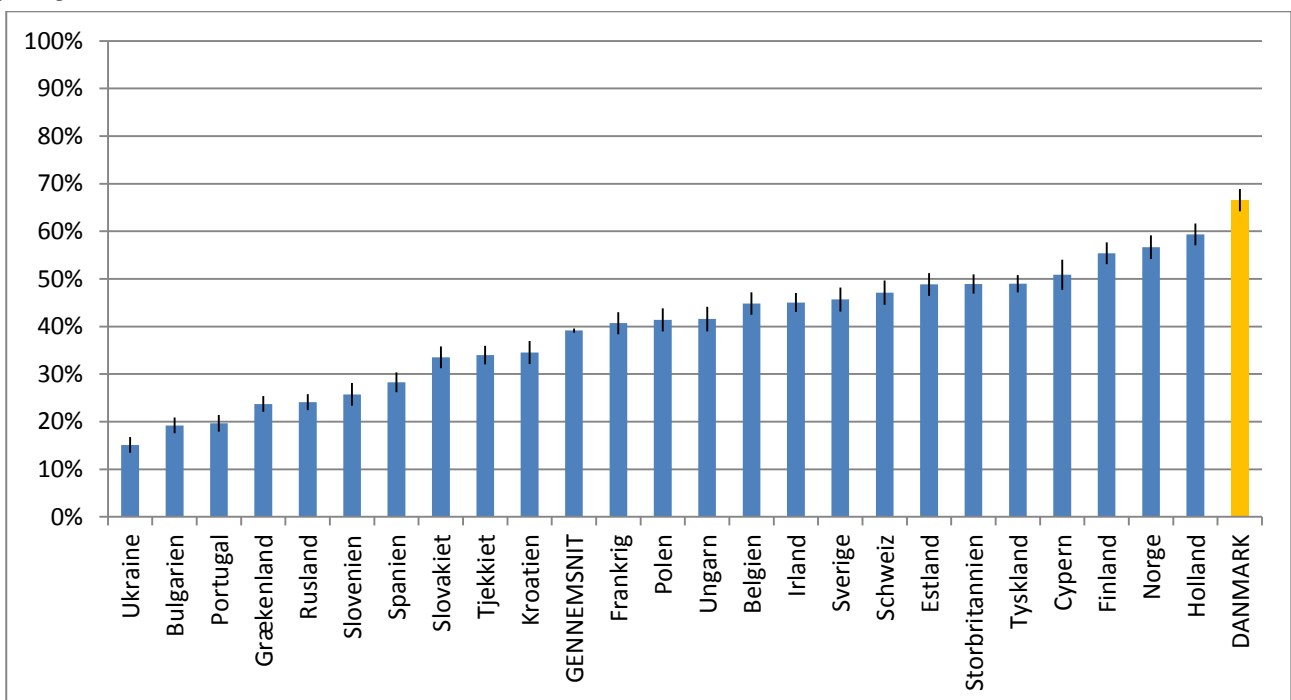
Et sidste spørgsmål om politiets legitimitet angår, hvor ofte man tror, politiet tager imod bestikkelse, jf. figur 9.5. Her skal man vurdere sit svar på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder aldrig, mens 10 betyder altid. Danmark viser sig at have den laveste score med et gennemsnit på 1,6, hvilket er markant lavere end Norge, Finland og Sverige, der følger umiddelbart efter. Gennemsnittet for alle lande er 4,2. Bulgarien og Rusland markerer sig i den anden ende af skalaen med gennemsnitlige scorere på henholdsvis 6,7 og 7,5.

Figur 9.5. Den gennemsnitlige angivelse i de forskellige lande af, hvor tit politiet tager imod bestik-kelse, ESS 2010.

Vedrørende domstolene er der stillet en række parallelle spørgsmål. Der er således spurgt til opfattelsen af, om den tiltaltes økonomiske situation eller etniske baggrund påvirker sandsynligheden for at blive kendt skyldig i en forbrydelse, som den tiltalte ikke havde begået.

Figur 9.6. Andel i de forskellige lande, der mener, at domstolene ikke forskelsbehandler rige og fattige, ESS 2010.

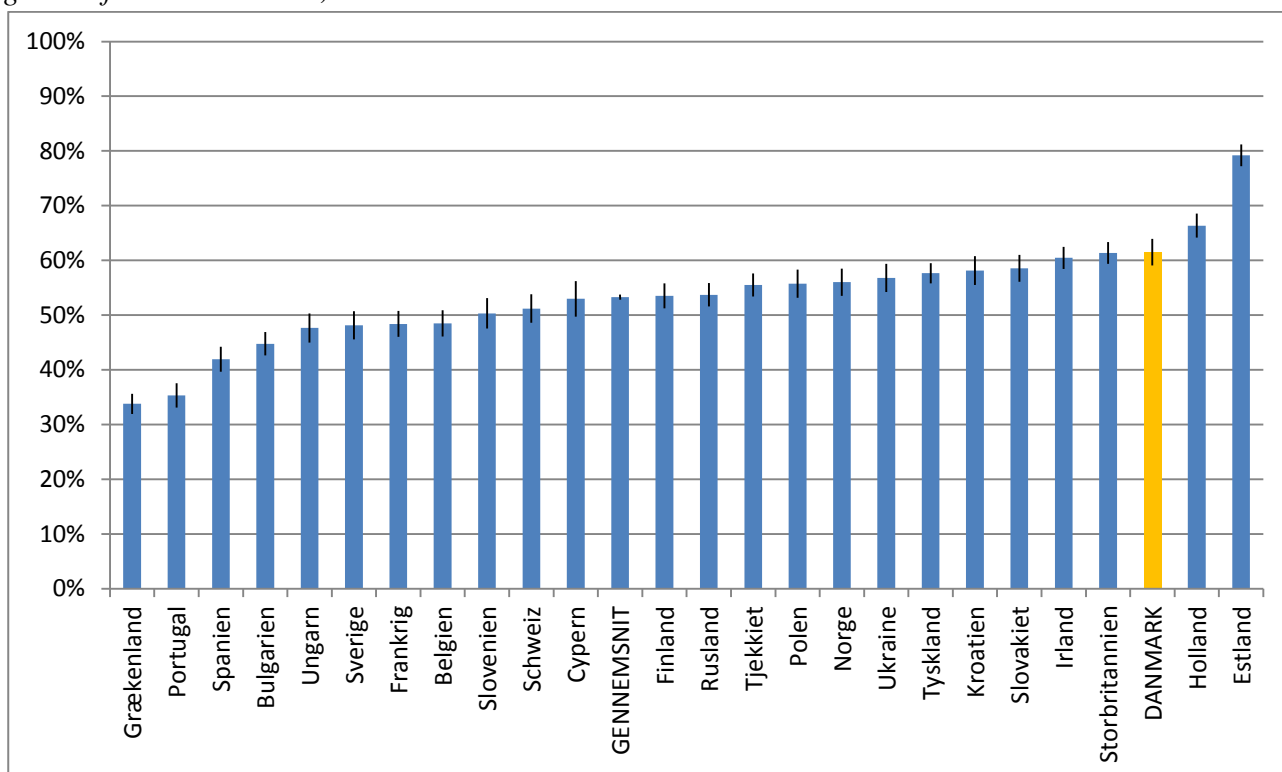

For så vidt angår eventuel hensyntagen til økonomiske forhold, mener to tredjedele af danskerne, at rige og fattige vil have lige stor sandsynlighed for at blive kendt skyldig, 32 pct. mener, at den fatti-

ge person vil have størst sandsynlighed for at blive kendt skyldig, og alene 2 pct. mener, at den rige vil have størst sandsynlighed herfor. Sammenholdt med de øvrige europæiske lande har Danmark den største andel, der mener, at sandsynligheden for at blive kendt skyldig ikke afhænger af den tiltaltes økonomiske situation, jf. figur 9.6.

Med hensyn til betydningen af tiltaltes etniske herkomst mener 62 pct. af danskerne, at etnisk baggrund ikke vil have indflydelse på domstolens vurdering af skyldsspørgsmålet, 36 pct. mener, at personer med anden etnisk baggrund end dansk vil have en større sandsynlighed for at blive kendt skyldig, og de resterende 3 pct. mener, at dem med dansk baggrund vil have størst sandsynlighed herfor. I forhold til de øvrige europæiske lande har Danmark den tredjestørste andel, der mener, at sandsynligheden for at blive kendt skyldig ikke afhænger af personens etnicitet, jf. figur 9.7.

Figur 9.7. Andel i de forskellige lande, der mener, at domstolene ikke forskelsbehandler ofre på grund af etnisk herkomst, ESS 2010.

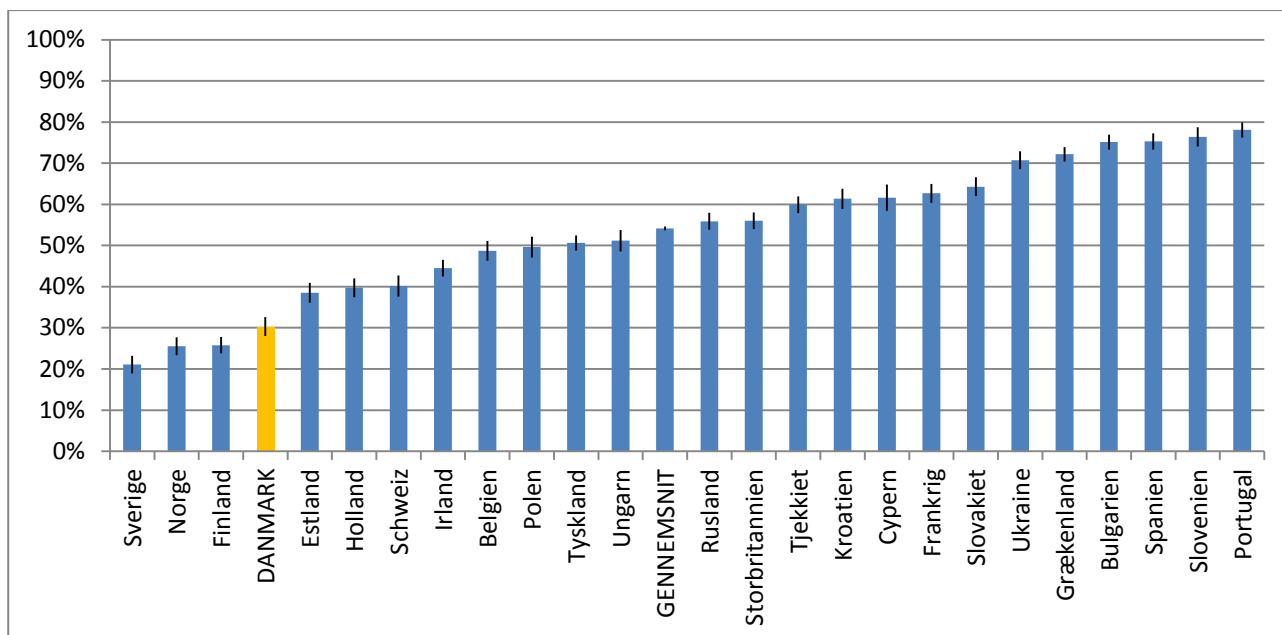

Et mere generelt spørgsmål om domstolens objektivitet er formuleret som opfattelsen af, i hvilken omfang domstolene træffer retfærdige og upartiske afgørelser. Her ligger Danmark helt i top med et gennemsnit på 7,6 (0 er 'aldrig' og 10 er 'altid'). På andenpladsen er Finland med 7,4, der er signifikant lavere end den danske score. Derefter følger Norge og Sverige. Gennemsnittet for alle lande er på 6,1. Bulgarien og Ukraine har de laveste scorer.

Der spørges også til, hvor enig eller uenig man er i, at domstolens afgørelser og handlinger påvirkes for meget af pres fra politiske partier og politikere. Hertil svarer 30 pct. af danskerne, at de er 'enige' eller 'meget enige' heri, mens 41 pct. er 'uene' eller 'meget uene' i dette udsagn. Som det ses af figur 9.8, er Danmarks andel af enige den fjerdelaveste. Sverige har den laveste andel med

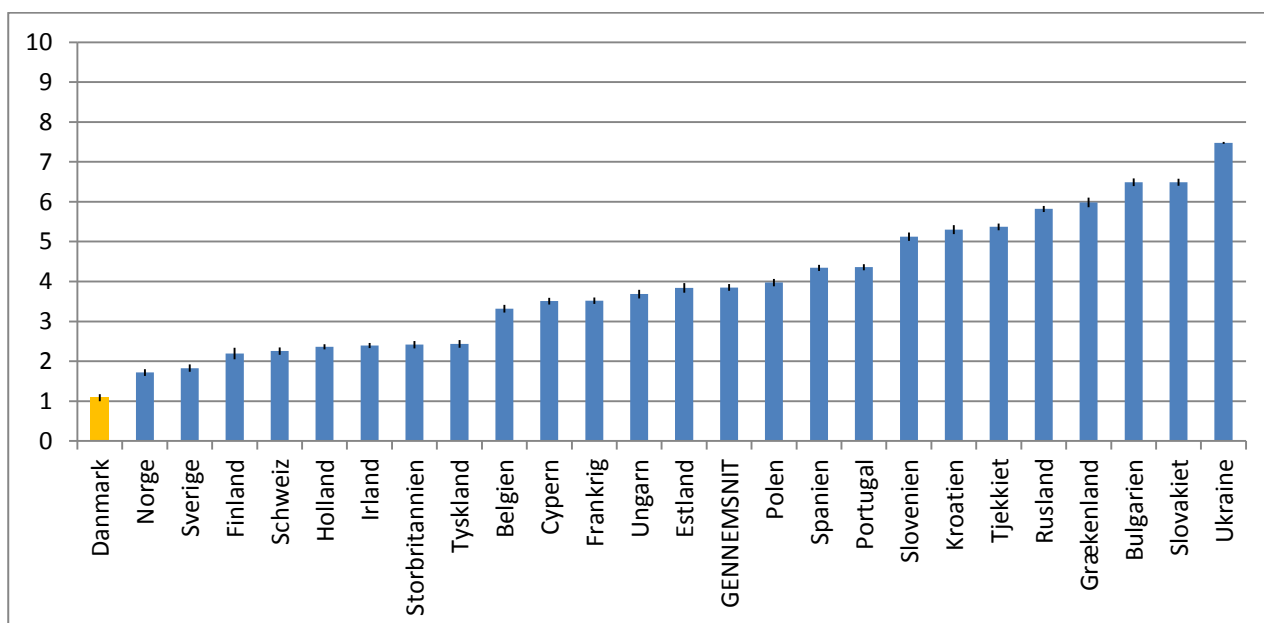
21 pct., mens Norge har 25 pct. og Finland 26 pct. Danmarks andel er signifikant højere end de andre nordiske lande, mens Estlands andel på 39 pct. er signifikant større end Danmarks.

Figur 9.8. Andel i de forskellige lande, der er 'enige' eller 'meget enige' i, at domstolenes afgørelser og handlinger påvirkes for meget af politisk pres, ESS 2010.

Et sidste spørgsmål om domstolene vedrører bestikkelse, jf. figur 9.9. Her bedes man svare på en skala fra 0 til 10, hvor 0 er aldrig og 10 altid, om hvor ofte dommere tager imod bestikkelse. Det anser ikke mange danskere for at forekomme, og Danmark ligger helt i bund med den gennemsnitlige værdi på 1,1, mens Norge, der ligger på andenpladsen, har en signifikant højere score på dette spørgsmål. Det samlede gennemsnit for alle landene på 3,9, i Ukraine dog helt oppe på 7,5.

Figur 9.9. Den gennemsnitlige angivelse i de forskellige lande af, hvor tit dommere tager imod bestikkelse, ESS 2010.

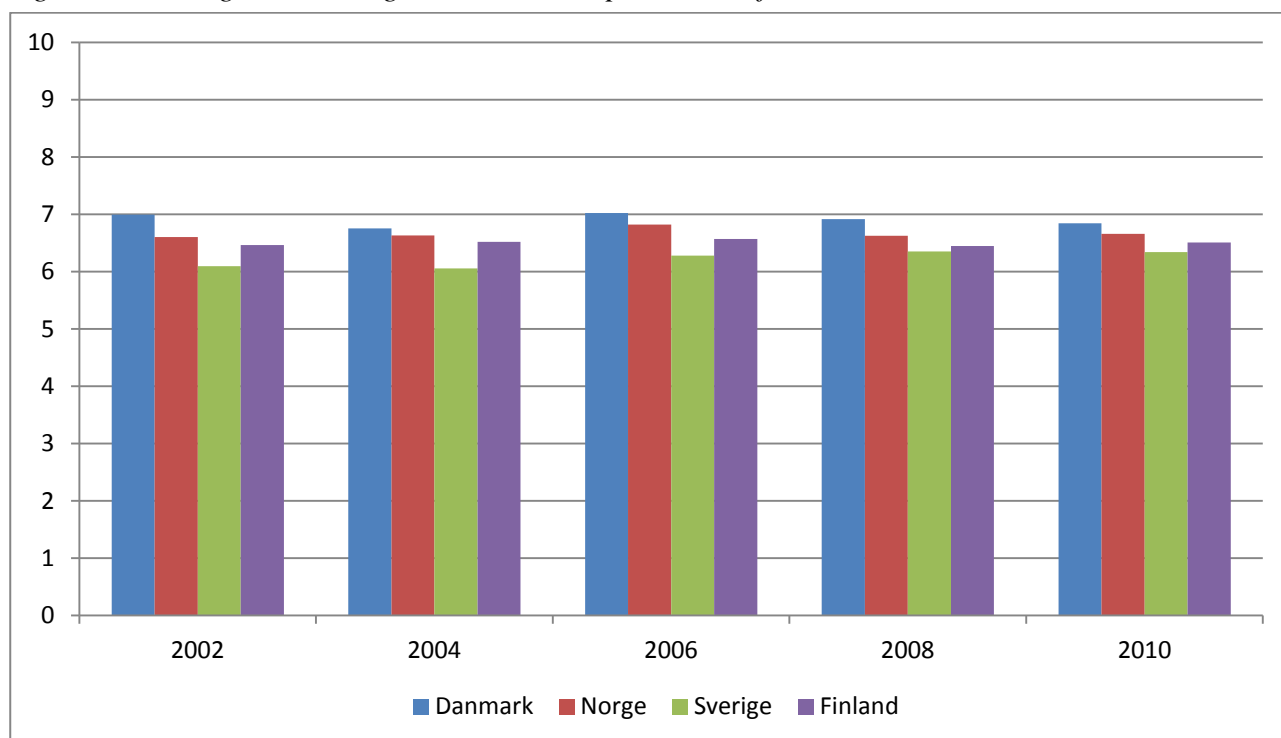

10. OM GENEREL TILLID OG OM LYKKE

Som påvist, har danskerne en meget stor tillid til politi og domstole. Det har de imidlertid også til mennesker i almindelighed. I spørgeskemaundersøgelsen indgår således et spørgsmål om, hvorvidt man mener, at de fleste mennesker i det store og hele er til at stole på, eller om man ikke kan være for forsigtig, når man har med andre mennesker at gøre. Svaret angives på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder, at man ikke kan være for forsigtig, når man har med andre at gøre, mens værdien 10 udtrykker en holdning om, at de fleste mennesker er til at stole på.

Også med hensyn til tilliden til andre mennesker viser det sig, at befolkningerne i de nordiske lande har den højeste grad af tillid. Danmark placeres højest med en gennemsnitlig værdi på 6,8, mens den for Norge på andenplads er signifikant lavere. På tredje- og fjerdepladsen er henholdsvis Finland og Sverige. Gennemsnittet for alle landene på 4,9. De lande, som har den laveste grad af tillid til andre mennesker, er fortrinsvist øst- og sydeuropæiske.

Figur 10.1. Den gennemsnitlige tillid til andre på en skala fra 0 til 10, nordiske lande 2002-2010.

De fire nordiske lande har ligget i toppen i samtlige fem ESS-undersøgelser og i den rækkefølge, som er nævnt ovenfor, jf. figur 10.1. I perioden synes en udjævning at have fundet sted, hvor danskernes tillid mindskes med 0,15 på skalaen, hvilket er et signifikant fald gennem perioden. Selv om forskellene er mindre end tidligere, er danskernes gennemsnitlige score vedrørende tillid også i 2010 signifikant højere end i de øvrige nordiske lande.

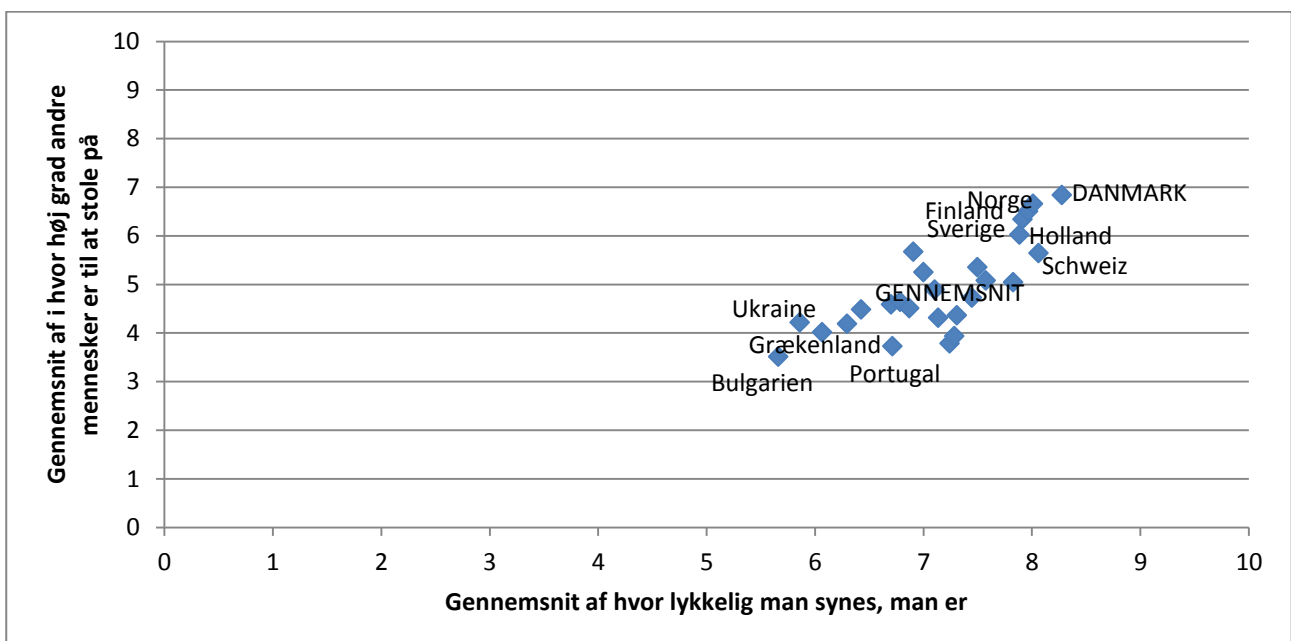
Der er ikke forskel på mænd og kvinder med hensyn til tillid, mens de yngre aldersgrupper angiver noget mindre tillid end de ældre. De 15-29-åriges vurdering giver et gennemsnit på 6,4, mens gruppen med den højeste gennemsnitlige tillid er de 40-49-årige med 7,1.

Danskerne er altså relativt set meget trygge og tillidsfulde, og forholdsvist få bekymrer sig om at blive udsat for kriminalitet. Hvor lykkelige folk føler sig, indgår også som et spørgsmål i undersøgelsen. Her svares ligeledes på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder, at man er særdeles ulykkelig, mens 10 er et udtryk for, at man er særdeles lykkelig. Det er vanskeligt at vide, hvad en sådan måling af lykke afspejler. Flere analyser har peget på, at landets økonomi kan hænge sammen med befolkningens grad af lykke.²² Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at begrebet 'lykke' på forskellige sprog kan have forskellig mening og være af forskellig styrke, således at der ikke nødvendigvis spørges til præcis det samme.

Danmark har med 8,3 den højeste gennemsnitsværdi på spørgsmålet om lykke, mens gennemsnittet for alle lande er 7,1. På andenpladsen er Schweiz, der dog med en gennemsnitsværdi på 8,1 ligger markant under Danmark. Derefter følger de tre andre nordiske lande. I den anden ende ligger Bulgarien og Ukraine, der har de laveste gennemsnitlige værdier på denne parameter. Flere andre øst- og centraleuropæiske lande har ligeledes lave værdier sammenholdt med gennemsnittet af alle landene.

Spørgsmålet om lykke har været inkluderet i alle fem ESS-undersøgelser, og hver gang har Danmark haft den højeste gennemsnitlige værdi, som er signifikant højere end den for de øvrige nordiske lande. Desuden er der stort set ingen ændringer i de respektive landes gennemsnit i løbet af perioden. Det kan endelig også nævnes, at der ikke er forskel mellem danske mænd og kvinder med hensyn til vurderingen af at være lykkelig. Derimod er der forskel mellem aldersgrupperne, idet de yngste (aldersgruppen 15-29 år) scorer lavest på lykkeskalaen, mens personer på 60 år og derover giver den højeste vurdering.

Figur 10.2. Den gennemsnitlige tillid til andre og angivelse af, hvor lykkelig man er i de forskellige lande, ESS 2010.

²² Se f.eks. R. Inglehart, R. and Klingemann, H-D. (2000): "Genes, culture, democracy and happiness", s. 165-183 i E. Diener & E.M.Suh.: *Culture and subjective well-being*. Cambridge, MA, US: The MIT Press.

Figur 10.2, der viser sammenhængen mellem spørgsmålet om tillid og spørgsmålet om lykke, illustrerer tydeligt, at de to størrelser er forbundne. Den illustrerer endvidere Danmarks unikke position som landet med både en meget lykkelig og en meget tillidsfuld befolkning.